Массе а мехкий пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ● ШИНАРА, 30 август, 1977 шу. ● № 104 (5771). ● Мах 2 кеп.

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕШКА ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

Чакхйоалаш латт юххьанцарча партийни организацешта болх бе оттаъь ха. КПСС Уставо ма-яххара сентябре-октябре хургья юххьанцарча партийни организацеша отчеташ ешн цар бюрош, секретараш, заместителаш хоржаши йола собранеш. Отчетно-хоржамий собранеш чакхйоалаш латт хӀанз партийни группашка, цехови партийни организацешка.

ХӀанзарча отчетийн хоржамий къердаш йола оагӀув я уж коммунистий политически производственнии хьинар айденнача, шоашкара а шоай партийни органашкара а цар дукхагӀа дӀадехача хьале уж чакхъювлилга. Из дашха хала дац. Укх шерара отчетно-хоржамий кампани дӀахьош я Сийлахь-боккхача Октябра юбилей езъергйолча, СССР кердача Конституце проект дерригача халкъо ювцача хана.

Парте XXV съездо оттадаь декхараш кхоачашдарах бола шоай бехктокхам кӀоарга кхетабеш шоашта карагӀдаьннарий мах бу коммунисташа, шоай организацей денал дӀахо айдара де дезараш белгалду цар. Собранешка тохк дикагӀйола опыт, из дӀайоаржаяра де дезараш белгалду, къестаду дийнна гӀалаташ, хилийта кхоачамбоацараш, уж дӀахо ца хилийтара наькъаш лех.

Отчетно-хоржамий партийни собрани хӀара коллектива вахаре боккхача лоархӀаме ха я, хӀьта КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча шоаш юкъедихьача даькъа, партийни органо баьча балха коммунисташа хьадда мах барах тийша дукха хӀама хургда, эгтара хьалха цох тийша хургда пятилетка планаш кхоачашъяра, производства эффективности балха дикали айяра тӀехьа дерригача халкъо лелаеча социалистически яхье дакъа лацара хьадда пайда баргболеи гӀулакхаш белгалделга.

Лакхача организационний идейно-политически боараме чакхъяьлар отчетно-хоржамий кампани дӀадахача шера. Дукха хӀама ца эшаш берригa коммунисташ бар партийни собранешка, дукккачар пренеех къамаьлаш дир.

Бакъда отчетно-хоржамий собранешка нийсделар кхоачамбоацараш а. Цхьайолча КПСС горкомашеи райкомашеи тоъал новкъостал данзар юххьанцарча партийни организацешта собранеш кийчъечен чакхйоахачен. Назрановски, Малгобекски, Ножай-Юртовски районий цхьайолча партийни организацешка собранеш чакхъяьлар коммунисташа доагӀача тайпара дакъа ца лоацаш, отчетни докладаши решеней проекташи кийчйир бюро членашеи, мугӀарерча коммунисташеи дакъа ца лоацаш. Цудухьа цар тӀа кӀоаргга даьшха дацар гӀулакхаш мишта лел, йолаш яцар хьадда йола критикеи самокритикеи, дӀахо йодача хана бе безача балха хьадда декхараш хьалхадаьха дацар.

Уж тайпа гӀалаташ кхы хилийта йиш яц. Укх шера отчетно-хоржамий собранеш дикагӀа чакхъяха еза, собране хьаварал совгӀа, хӀара коммуниста собране балха юкъе хьинаре дакъа лоацилга Ӏалашданза даргдац.

КПСС XXV съезда, цул тӀехьагӀа хиннача парте ЦК Пленумий соцамаша, цар идеяша дика гӀо а деш хоалуш айденнад юххьанцарча партийни организацей денал, цар балха тӀа вайна гу гӀулакхаш корта болаш дувцилга, айбеннаб коллективашта юкъера цар авангардни лоархӀам. Цу гӀулакхо дукхагӀча даькъе гӀо дир республика промышленносто бархӀ бетта план толаме кхоачашъяра, юрта боахаме дика хьокхамаш хилийтара.

Бакъда балхаш дика лел аьнна сатийна Ӏоховша йиш йолаш дац вай. Отчетно-хоржамий собранешка коммунисташа лоаца никъ даьха толамаш дӀачӀоагӀдеш, уж алсамдахара де дезараш белгаллеш хила беза.

Партийни организацей теркама юкъмоттиге хила деза производства эффективности балха дикали айяра деш, 1977 шера производственни планаши Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна тӀайнйца социалистически декхараши кхоачашделга. Собранешка корта а болаш дувца деза пятилетка кхоалагӀча шера планаш кхоачашъяра де дезараш.

Тайп-тайпара а коллектива дерригa вахар чулоацаш а ба юххьанцарча партийни организаце болх. Бале а из дац собранешка дерригa а дувца дезилга. Отчетни доклад ечоа ха деза шоай предприятена, колхоза, совхоза, организацена керттердар фуд, цунна тӀаберзабе беза коммунистий теркам.

Бакъда хӀара партийни организаци ший хьисап долаш, ший гӀулакхаш долаш я. ХӀьта а долаш да эрригача партийни организацей юкъара декхараш. Уж да коммунисташ хьинар долаш, парте денал дола бӀухой болаш хилар. Долче отчетно-хоржамий собранешка къоастаде деза партийни организаце ший мугӀарий денал ай мишта ду, партийни дисциплина мишта чӀоагӀъю, коммунистий хьинар, инициатива мишта айю, идейни уж мишта чӀоагӀбу.

ХӀара партийни организаце керттерча декхарех цаӀ да кадраш хьахаржар, дӀаннийсъяр, хьалкхеяр. Из дош ца дувцаш дита йиш яц хургйолча отчетно-хоржамий собранешка.

Собранешка иштта дувцанза даргдац коммунистий партийни дешара, къахьегамхой экономически дешара, кагирхой идейно-политически чӀоагӀбара, комсомольски, профсоюзни, кхыча общественни организацешта кулгалделга тоадара дешаш.

Собрани дика а коммунисташа корта болаш къамаьлаш деш а чакхъяргьяц нагахьа санна отчетни доклад дика кийчъяь ца хуле. Цудухьа из кийчъе еза берригача коммунисташа дакъа а лоацаш, цу тӀа теркаме эца еза цар предложенеш, царна дича бакъахьа хетар. Отчетни доклад собране барий хьинар айдеш хила еза. Цу тӀа кӀоаргга къоастадаь хила деза организацера гӀулакхаш мишта лел, долаш долча кхоачамбоаций бе беза мах беш, тӀехьаюсача моттигашкарча бехке бараштa хьадда критика еш хила еза из. Бакъда хӀьта а бокъонца тешам бенна Ӏе йиш яц доклад дика хилча дерригa а шешегӀа дӀагӀорг ма дий, пренеш нийса дӀайолалург ма-йий аьнна. Уж кийчъе еза, ше-шегӀа лелийта йиш яц уж. Из дац дош дувцача хана коммунисташа шоашта хетар ала йиш яц, критика а самокритика а елга юкъахдаха йиш я яхилга. Пренеш кийчъелга из да къамаьлаш дерий теркам эггара хьалха къоастаданза, кхоачашданза долча дешашта, декхараштa тӀабахийта беза яхилга.

Геттара дикача докладах а пренеех а бизза пайда баргбац партийни собране тӀаэца решени хьаддаи кхоачашде деза керттердараш белгалдаьи ца хуле. Из кийчъеча шоашкара доагӀа новкъостал де деза парте горкомаша, райкомаша.

БархӀ бетта план — ханал хьалха

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма-доаггӀа накъадахара шерра социалистически яхь а йоаржаяь Нохч-ГӀалгӀай АССР промышленноста болхлоша ханал хьалха кхоачашъяьй 1977 шера бархӀ бетта продукци маьхала яккхареи изделей керттера тайпаш арахецареи план. Бутт чакхбоалаш мехкага кхоачаргья миллионаш сомий маьха кхы тӀа а продукци, царца дукха мехкдаьтта, газ, мехкдаьттахиме продукци, машинаши прибораши, хьу, халкъа эша дукха товараш.

Яхье баьннараштa хьалха йоагӀа Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединене, химически реагентий Карабулакски завода, «Красный молот», «Оргтехника» Грозненски объединене, «Промавтоматика» Ӏилма-производственни объединене заводий, «Пищемаш», «Электроинструмент», медицински инструментий заводий, «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завода, аьшка-бетонни хӀамай Аргунски завода, «Чечингводстрой» гӀишлошъеча управлене, швейнии шурийн объединеней, кхыча дукхача предприятей коллективаш.

Производства объем дукхагӀа хилийтара тӀехьа яхь лелаеш промышленни предприятей коллективаша чакхйоах общественни производства эффективности арахецача продукце дикали айяра мероприятеш.

СССР кердача Конституце проект шерра ювцаш республика заводийи фабрикайи болхлошеи инженерно-технически болхлошеи тӀайнду 1977 шереи иттлагӀча пятилетка шин шереи планаш ханал хьалха кхоачашъяра, Октябра 60 шу дизар керда къахьегама толамаш доахаш дездара тӀадерзадаь керда декхараш.

100000 ТОНН ХЬАЖКӀАШ ЙОАХАРГЬЯ ВАЙ!

Ши эзар тонн лургья планал совгӀа

Республикера берригa юрта боахама болхлой тӀа а хьехаш, балха 20 дийнахьа хьажкӀаш чуэца, аьнна «Атагинский» совхоза механизатораша даь кхайкарал дег тӀара къоабалдаьд «Горец» совхоза кхаш лeладераша. Мишта дӀабахьа дага да тхо из лоархӀаме гуйран болх?

Толам баккха гӀерге, эрригa торонаши хьалаши оарцагӀдаха деза: Из кхеталеш ба боахама механизатораши специалисташи. Тха чуэца езаш я 650 гектара тӀара хьажкӀаш. Агротехнически бокъонаша яххача тайпара дика гӀулакх дарах укх шера дика хьийкъай из культура.

Ка бола ялат чуэцаш совхозе пайда нйцар Ставрополерча ипатовций методах. ДукхагӀча даькъе из бахьан долаш сихеи цӀенеи чуийцар кӀан мукхи: план 1740 тонн йолча, 2450 тонн паччахьалкхенна ялат дӀаделар.

Иштта толаме хьажкӀаш чуэца а вӀаштӀехьа хиларга дог доах оаха. Боахаме цу гӀулакха вӀашагӀъеллай чуэцара-механизированни отряд, коммунист механик Ахмадов Хьамзат керте а волаш. Тоаяь кийча я совхоза «Херсонец» яха 9 комбайн. Из техника тоаеча дика дакъа лаьцар механизатораша коммунисташа Баштыров Сулумбека, Тимаров Увайса, Атиев Лемас, кхычар. Техникаца цхьаьнкхе агрегат яц токарий Мунаев Султанеи Ибрагимов Вахийи кулг ца кхеташ.

Ялат дӀакххахьа эша транспорт — 35 автомашин, массехк тракторни лафет иштта тоаяь кийча я.

Екхан йолча хӀара сахьатах пайда эцара лаьрхӀа мероприятеши балха плани оттаяьй оаха хьалхxе а. Болх беча наха кхай тӀа бийсаш йоахаргйолаш палаткаш Ӏалашъяьй, Ӏуйрийнеи сайрийнеи мах боацаш а луш, дийнахьа кхозза кхача лоаттабергба, лувча йиш хургйолаш душ оттаеш латт хӀанз. СалоӀача хана хьажа телевизор, ловза шахматаш, шашкаш, деша керда журналаш, газеташ хургда.

«Гехинский» совхоза коллективаца лаьца социалистически яхь толамегӀа дӀагӀоргйолаш моральни материальни стимулех бизза пайда эцаргба. Тайп-тайпара тӀахьехамаш, лозунгаш, производстве хьалхалаттарий хьинар дувца «молнеш», «къахьегама листокаш», бюллетенеш хургда агитмассови балха юкъе.

Ялат чуэцаш нах болча метте хургья хьалхле яьккхачар сийна байракх хьалъайеши берригa агитационни болх лелабеш йола дӀа-юха лела агитмашина. Цу гӀулакхел совгӀа ахчан совгӀаташца белгаллдоахаргда механизаторий толамаш. Уж дерригa хӀамаш дувцаш собрани а, цул хьалхагӀа парткома заседани а хиннай тхо долчо.

Еха техника тоаяра лаьрхӀа говза мастераш тӀабола «техничка» къоастаяьй. Балха дикалгеи, ялат цӀена чуэцаргеи, лорадаргеи хьажа халкъа тӀахьожама посташ белгалъяьй, тешамегӀа бола нах чу а лоацаш.

Лоаца аьлча, кхашкара балхаш, тхоашта хетачох, сихагӀеи дикагӀеи чакхдоахаргдолча тайпара оттаяьй план.

Ялат чуэца доладала лаьрхӀад сентябра хьалхарча денощка. Торонашка диллача, хӀара дийнахьа 32—33 гектар хьажкӀаш чуэца еза оаха, хӀьта хьувкъам — хӀара гектаро 35—40 центнер фуалъяьха хьажкӀаш яла езаш ба, планах 27 центнери социалистически декхарах 29 центнери йолча. ШоллагӀча хьувкъама чотах укх юбилейни шера Даьхенна дӀаяла лерхӀ оахя ши эзар тонн совгӀа фуалъяьха хьажкӀаш, план 1800 тонн йолча.

Г. АБДУЛАЕВ,
Урус-Мартановски района «Горец» совхоза керттера инженер.

ДЕКХАРАШ ТӀЕХККХОАЧАШДУ

Къаьстта дика къа а хьегаш дог гӀоздоаха толамаш доах укх юбилейни шера «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьттахоша. ХӀара бетта план а тӀайнйца социалистически декхараш а тӀеххкхоачашдещ хьабоагӀа уж. Иштта къахьегача цар мехкдаьтта даккхара бархӀ бетта план 19 августа кхоачашъяьй.

Юхейнсача хана планагӀа лаьрхӀачул совгӀа даккха лерхӀ 5800 тонн мехкдаьтта. Газ яккхара бархӀ бетта план кхоачашъярах 17 августа рапорт делар управлене коллективо. Ер бутт боалехьа планагӀа лаьрхӀачул совгӀа цо йоаккхаргья ялх-ах миллион кубически метр газ.

Дика да мехкдаьттахой кхыдола технико-экономически производственнии хьокхамаш а. Къахьегама овсарле лакхъяра задани шиъ-ах процент тӀеххкхоачаш а еш, цун чотах даьккхад цар заданел совгӀа, мел даьккха мехкдаьттеи гази. Укх шера планал совгӀа реализаци яь продукци 86 эзар сом мах болаш я.

Дукха мехкдаьттахой ба укхаза шоаш тӀайнйца декхараш тӀеххкхоачаш а деш, уж толамаш доахача дизза дакъа лоацаш. Царех ва мехкдаьтта доаха воккхагӀвола оператор Подолякин Григорий Григорьевич, оператор, къахьегама ветеран Борзенко Василий Иванович, кхыбараш.

Б. КОСТОЕВ.

ХАНАЛ ДИЪ ДИ ХЬАЛХА

Октябра 60 шу дизара цӀей сийна къахьегама вахте эттача СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски химически завода болхлоша дог гӀоздоаха къахьегама толамаш доах укх юбилейни шера. Валови продукци арахецара бархӀ бетта план ханал диъ ди хьалха кхоачаш а яь, планагӀа лаьрхӀачул совгӀа цо арахецаргда цаӀ-ах миллион сом мах бола полиэтилен, фенол, спирт, кхыйола химически продукци.

Завода цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Кузнецов Геннадий Николаевич керте латтача изопропилбензол арахецача цеха химикаша. Цар бархӀ бетта план 25 августа кхоачашъяьй. Шоай къахьегама толамаш цар хетаду Октябра 60 шу дузача дезача денна.

З. САРКИСОВА,
СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски химически завода планови отдела начальник.

СССР Лакхехьара Совет гулъярах дола
СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:
Советски Социалистически Республикай Союза нйсазлагӀа хержача Лакхехьарча Совета аргӀан йоаца ворхӀлагӀа сесси 1977 шера 4 октябре Москве гулйойла Советски Социалистически Республикай Союза Конституце проект (Керттера Закон) ювцара.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **Л. БРЕЖНЕВ.**

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль. 1977 шу, 26 август.

НОВ. АРБИЕВ М. А. НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР МЕЛИОРАЦЕИ ХИН БОАХАМЕИ МИНИСТРАЛЛА ВАХИЙТАРАХ ДОЛА

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:
Нов. Арбиев Магомед Алиевич Нохч-ГӀалгӀай АССР мелиорацеи хин боахамеи министралла вохийтадва.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

Нов. Арбиев Магомед Алиевич ваьв 1935 шера, къамах нохчо ва, 1957 шера дениз КПСС член ва. 1964 шера йистеькхай Целиноградски юртбоахама институт.

Юрта боахаме болх беш ва 1961 шера дениз агроном, воккхагӀвола агроном волаш. 1967—1969 шерашка болх баьб Грозненски хиш дехкача системай управлене начальник волаш, хӀьта 1969 шера дениз — Грозненски района «Атагинский» совхоза директор.

НОВ. С. А. КАЗАРЯНА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Дукккача шерашка республика промышленносте беркате болх барахи ваьча дийнахьа дениз шовзткъе итт шу дизарца дувзаденнеи Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Казарян Сергей Андреевича — медицински инструментий завода директора.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

г. Грозный,
1977 шу, 26 август.

ЙОККХАЧА КОМПЛЕКСА ЗӀАМИГА «ЦӀОГАРЧ»

(МИШТА Ю ӀАН КИЙЧО?)

«Октябра 40 шу» яха совхоз йоккхагӀъярех я Назрановски районе, хӀьта цун экономикаца ахане л совгӀа хӀана дац аьнна дакъа дӀалоацаш хьайбаш лeладу отрасль я. Цудухьа кхетаде хала дац, дукха ахчаш дӀа а ухийташ, укхаза кердагӀча проектех йола хьайбай помешенеш хьалъеш хилар. Царех цаӀ я соахка декабрь бетта эксплуатаце дӀаенна «откормочник» — дулха лаьрхӀа хьайбаш кхоаба комплекс.

Гаьннара бӀарго лоацаш я гӀишло. ТӀой-Юрта тӀехьашка, бер чу улл из. Назранера дӀаводаш аьтта оагӀорахьа. Йиъ бокс (корпус) я комплексаца цхьатарра. царех хӀаране, бригадира Гапархоев Салангире яхачох, 500 бежан чуэцаш. Корпуса чухьнахьа хьайбаш кортамукъа лелилга лаьрхӀача цун йоккхал мелий ха а атта да — духхьал дӀоахал да 150 метр, шорал — 80 метр гаргга...

«Откормочника» декхар да 200 килограмм дозал долаш хьайнйца доахан 340—350 килограммага кхоачаш дулх тӀакхетталца кхоабилга. Цул тӀехьагӀа дӀалу уж дулхкомбинате.

Боксашка хьайбаш кхоабилгеи царна Ӏунал делгеи вешта уж леладарал дукха аттагӀа да: корпуса йоаххала, шин оагӀорахьара, шифер тӀатеха кхоаленаш я, кхо метр шорал а долаш. Сомма диллача кӀалхьарпара тӀа хьайбаш дийша дада яьй уж.

Юкъе гӀолла а я иштта кхоале, хьайбаш кхабара лаьрхӀа. Дехьеи сехьеи Ӏочакхдаллалца, бетона хьаьш (кормушкаш) доахк, юкъе гӀолла — доакъар тӀадола транспорт гӀоргйолаш — бетона никъ ба. Кхоаленашта юкъера моттиг, бокса йоаххал, 15 метр шорал а долаш (ши «пролет»), йийлла я, доакъарах дизачул тӀехьагӀа хьайбаш лела а, хий мала а лаьрхӀа. Цул совгӀа, хьайбаш лела моттиг цӀенъяра хьисап а да цу юкъе. Цу йийллача площадка тӀа хьагул а деш бульдозераца арахьекха, е кхыча транспортаца арадаха деза кхо, кӀалхьарпар. Цудухьа уж площадкаш лохагӀа яьй кхоаленашта кӀалхарча кӀийленал, хӀьта цӀенъеши тӀоадал Ӏоухаши атта хургйолаш цхьан оагӀорахьа лостам болаш а я. Аьлча а хила еза-кх... Цунах кӀезига лохегӀа дувцаргда вай.

Ставропольски крае яьй уж тайпа комплексаш хьалххара. Цигара хьалаш вайцигарчул «цӀимхарагӀа» а, халагӀа а да, къаьстта шийлача хана. ХӀьта а цига шоаш «бакъяьй» комплексаша цар чу хьайбаш кхоабилга чӀоагӀа пайданеи маьха дарегӀеи хиннад. Цудухьа енай из типовой проект вай республике а, кхычахьа а. Сметни мах ба 600 эзар сом совгӀа...

Хьайбай цхьа аргӀа кхаьба чакхъяьннай комплексагӀа укх шера, май бетта дӀаденнад хьалхарча партецара дараш. Совхозо кхоачашйир цу хана ший дулха план. Цу хана дениз яьсса я боксаш. ХӀьта а цхьаннечу-м кӀеззига хьайбаш да. Доахан лоам а, кхычахьа буц дика йолча а даьгӀенашка да. Дукха ха йисаяц уж цӀадоаладе.

ТӀаккха кийча йий «откормочник» хьайбаш чуэцара, малагӀа балхаш даьд цига дӀабахача бйъ бетта?

Цу хаттара жоп луча хана, гучададланза Ӏац объекта шоллагӀдола сурт.

Цхьаккха хӀама а даьдац! Хьалдолалургда вай эгӀайнстерча боксера. Кирпишкий певел чухьнахьара цун эррига территори — кхо да. Коача, ушала хьисапе кхо. Кхоаленашта кӀал а, тхов боацача моттигашка а, кхыметтел доакъар чудехка дезача хьышка а «кулг ма-хьоккха», цхьан боарамах латт из цӀала аххкана. Йоачан хилча дукхагӀа Ӏо а Ӏовш.

Цунга гӀортташ сурт да шоллагӀча, кхоалагӀча боксашка а. «Мел хургда цун кӀоаргал?» — хетт аз, Гапархоевга, кхонагахьа цӀелг а хьекха. Тхоца ва керда вена совхоза керттера зоотехник Бириханов Махьмад а.

— 40—45 сантиметр-м хургда, — йоах комплекса бригадиро.

(!..).

Цун дешашта тешал де даьлча санна, цу цӀала чу гӀолла дӀадода тенно цхьа бежан, шин шерал тӀехдаьнна хургдолаш. Чу-кӀал хьалкхет цунна коача кхо...

ЦӀен хӀана дац оаш ковнаш? аьлча бригадира йоах:

— Масайттаза-м йийхай оаха цу гӀулакха бульдозер, «кхоане» екхаш дӀатӀехьадувл-кх ер...

Шин корпусашкара хий уха турбаш, Ӏойохкача хана тӀехига а яхкаь, Ӏай лилхай, хий хьатӀадувл дукхханахьара. ХӀанз ийца енай турбаш, уж хувцара балхаш шоаш де лаьрхӀа ба совхозе «Чечингсельстройтреста» ПМК-432 гӀишлошъерашта меттел. Аккхар гӀулакх лаьннад цигара, объект дӀаенна аьнна, актана кулг яздича. МоалагӀча наькъаца из яздой а.

Цхьабакъда, хьайбашта Ӏунал де дезача наха дикача дешашца бувцаргбоаца хӀамаш кӀезига дитадац цига шоайл тӀехьагӀа.

Корпусай коашка планировка а кӀийле а еча хача, боагӀача бесса лостам баьбац тӀоадал Ӏоухаргйолаш. Цудухьа, коашка Ӏайна йоачай хиш кхоца дӀа а увш, теӀагӀа йолчахьа, пенашкахьа дӀатекх. Из бӀеха гӀоадал фильтрах санна чакхийнна пенаш лохехьара Ӏаьржденнад хӀанзле, ах метр гаргга. Кастта леша йолалургья пенаш хьалдетта кирпишк. Хьалдоттилга а даьд, эггара чӀоагӀагӀа эшача, лохагӀйолча моттигашка, лакха лард а йоацаш, духхьал лаьттан тӀара. «Кхояьй» цемент.

ГӀишлошъераша коа оттаяь хинна автопоилкаш хьаепшехь харцахьа а яь, хьалхарча деношке а ехай. Царна меттел совхозо ше аьшка иийш оттаяьй. Цхьа бахьан.

ТӀоадала лаьрхӀа «жижесточникаш» дӀаюкъаеннай шиннахьара. Цу гӀулакха арахьа яь колодцаш йитай чӀоагӀ ца еши крышкаш ца хьоахаши.

Бульдозераша цӀенде дезача коашка карта егӀа наӀараш готта я, из дӀачуяла моттиг йоацаш. Шиннахьара Ӏо а херца, совхозо юхадеттад цар кирпишкий бӀоагӀий.

Из дерригa кӀалдуташ да хӀанз а цига электричество йиллаиза хилар. «Светильникаш» аьлча а, цар корпусаш хьалъэккхай гӀишлошъераша, цигга сацийтад цу хьакъехьа дола балхаш. «Шун даьша а баьб баьдеча болх, оаш а дӀабергба» аьлча санна.

Иштта уж «цӀогилгаш» юхе а дита дӀабахаб укхазара подрядчика — ПМК-432 болхлой. ХӀьта ахча дерригa а дӀайийнад, эрригача объемах доагӀар.

— Актана кулг яздайта гӀертача хана, кӀира даллалехьа шедар дергда, яхаш дувнаш дуар, — йоах гӀишлошъерех хӀанз декхе баьннача совхозерчар.

Кхы фу аргда цар? Шоаш шоашта баьча «тийшаьрга». Вешта из-м царна хьалхагӀа даь хӀама а дац...

ХӀьта а, дог доахаш хургда вай гӀишлошъераша шоаш дита «цӀогарч» сихха дӀадоахаргхиларга. Иштта боксашка эша порядок совхоза кулгалхоша ергхиларга а.

З. ДАУРБЕКОВ.

ЛАЬРХӀА ХИННАЧУЛ ДУКХАГӀА

Дика хьокхамаш гойташ къахьег иттлагӀча пятилетка шоллагӀча шера дулха хьайбаш кхоабача «Шалинский» совхоза болхлоша. Иштта, ийс бетта план 610 тонн йолаш хӀанзле 560 тонн дулх дӀаденнад цар паччахьалкхенна. Кхаь квартала план кхоачашъяра дӀадала дезаш диса 50 тонн дулх сентябрь тӀакхоачаш — лаьрхӀа хинначул бутт хьалха — дӀалургда.

Хьайбаех хьакхарч мара яц хӀанз совхозе чуоттаяь кхоабаш. Доахан, дерригаш а, лоаман даьгӀенашка доажадеш да. Кастта цӀадоаладергда уж.

Дика лоархӀабу шоай декхарех хьакхарч лелаераш Лелин Иван, Шишкина Нина, Мукаева Нина. Хьакхарчашта дулх тӀекхстийтара хӀара дийнахьара план юкъера лаьрхӀача 180—200 процент кхоачашъю царех хӀаране.

Хьайбаш толамца Ӏангара дахара кийчо еш ба хӀанз совхозе. Къаьстта теркам тӀабахийтаб доакъар Ӏалашдара. Укх шера планагӀа 10.600 тонн силос, 2000 тонн ча, 1360 тонн йол Ӏалашъе езаш я. ХӀанзле совхозе Ӏалашъяьй сенажи йоли цхьана 1520 тонн, ча — 2010 тонн, кийчъяьй дукха хӀама ца эпаш 7200 тонн силос.

Сенаж планагӀа кийчъе езаш бацар совхоза болхлой укх шера. Цхьабакъда аьла дӀайийна, дукхача шерашка тӀаювла буц дикка дегӀаена хьаэттача, догӀаш доладелар. Цу хьалашка аьла чуэца йиш яцар из: хьекха касарах Ӏойиллача йокъалургьяцар, уллаш ха яьккхача талхаргъяр. Из бахьан долаш эггара хьалха сенажа хьекхар дукхача шерашка тӀаювла баьцаш.

ХӀанз силос Ӏалашъеш ба совхоза болхлой. Из тайпа доакъар кийчдеш я Мусаев Сайне кулгалду чуэцара-транспортни отряд. Цун коллективо чуэца езаш яр силоса дӀайийна 400 гектар хьажкӀаш. Цунах хӀанзле 260 гектара хьекха а силоса кӀоагашка елла а баьннаб механизатораш. Дега тоам беш ба хьувкъам. План 180 центнер йолаш, хӀара гектара тӀара чуэц юкъера лаьрхӀача 230 центнер моша доакъар.

ХьажкӀаш хьокхача къаьстта хьинаре болх бу комбайнераша Разуваев Николаеи Малигов Ӏалашеи. Яхье хьалхареи шоллагӀеи моттигаш хадданза царга я. Толаме болх бу моша доакъар дӀакхухьача шофераша Ибрагимов Джалауде, Бачаев Рамзана. Шоай балха нормаш 150—160 процент кхоачаш ца еш ди дӀадахийтац цар. Доккха новкъостал ду доакъар Ӏалашдара пенсионера Дорофеев Яков Ивановича. Силос тоӀаеш ва из С-100 яхача трактораца. Ала хӀама доацаши транспорт ца сонийташи бу цо болх.

Х. МАГОМЕДОВ.

ВАЙ ВАХАРА КЕРТТЕРА ЗАКОН

ОКТЯБРЬ СА ВАХАРЕ

АЗ ДОККХАЛ ДУ

ГIаргакхоачаш латт Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дуза ди. ДоккхагIдолча поахалах се хиларга хьежжа, сона къаьстта дика гу дуне эргадаьккхача революци зIамигача къамий вахаре даь геттара доккхий хувцамаш. Юбилея ха хьатIаоттача деношка дог хьалдуз адамашта гIоза вахар деннача вай Сийлахь-йоккхача Даьхенах, хьамсарча Коммунистически партех айса деча доккхалю. Са лувца безам ба се вахаш волча Назрановски районе хиннача хувцамех, сайна а сай дезала а Советий Iаьдало денначох.

ХIанз вай мехка дерригача халкъо шерра ювцаш латт СССР кердача Конституце проект. Са теркам къаьстта шийна тIаозаш я проекта тIара 45-гIа статья. Цу тIа белгалду СССР гражданий деша бокъо хилар **«массе тайпара дешар мах боацаш хиларца, беррига кагирхой юкъера образовани йолаш хулга декхар даь тIа а дужадаь, чакхдоаккхар хиларца»** Iалашделга. Доккха маIан долаш дешаш да уж. Революци ялалехьа из санна долча хIаманга гIанахьа а сатувся йиш йолаш варий со мо мутIарерча ахархочун воI е са дезал? Вацар.

Из бокъо вайна еннар Советий Iаьдал да. Цунах дика пайда ийцаб миллионаш болча советски дезалаша санна са дезало а. Со се мехка халача хана дийша а ваьнна хьехархо волаш итташ шерашка школе болх баь саг ва. ХIанз се пенсе воллаше а цIагIа ца Iелуш балха араваьннав. ХIана аьлча, юхадийкха варгвоацача доккхача декхарийла вахав со вай Iаьдала хьалхашка.

Тахан санна дика дагадоагIа се деша ховча хана мел дукха халонаш дукхьала латтар мехка. Юхаметтаоттабеш латтар беха-улла халкъа боахам, тоъаш дацар болхлой кулгаш. Цхьабакъда, цу халача хана а сона цхьаккха хIама кходанзар Даьхено: дешача юкъа стипенди тийлар, дикача общежите моттиг елар. Цул тIехьагIа дIахо а сона а са дезала а новкъостал дир пачхьалкхено. Из дицлургдац тхона цIаккха а.

Ший дуккхача нийсархоша санна 10 класс чакхъяьккхачул тIехьагIа Советски Эскаре гIулакх деш хилар са воккхагIвола воI Беслан. 1970-ча шера цо чакхъяьккхар Къилбаседа-ХIирий медицински институт. Цу хана денз тха районе къахьегаш хьавоагIа Беслан хIанз городерча «Скори помощь» станце керттера лор ва. Лорий болх хержаб йоIо Раяс а. Из а институт чакхъяьккха берий лор йолаш я.

Юрта боахаме къахьегаш ва са шоллагIвола воI Бекхан. Ялх шу хьалха Орджоникидзерча юртбоахама институте дийша а ваьнна хIанз тха районерча совхоз-техникума директора заместитель ва из. Иштта болх беш а кандидатски экзаменаш дIа а енна заочни аспирантуре деша а эттав Бекхан. Лакхерча дешара заведенешка дийша баьннаб Тамарей Османи. Университет чакхъяьккхачул тIехьагIа г. Назранерча № 3 йолча юкъерча школа хьехархо йолаш я Тамара. ХIаьта Осман Калинине юртбоахама институт йисте а яьккха Московски областе зоотехникалла болх беш ва. ГIишлошъер хила безам болаш ва тха эггара зIамагIвола школе деша вагIа Руслан.

Сай дезал дешара иразах кхийнилга гуча аз каст-каста сайга хоатт: могаргдарий сопен са сесаган Iаьдалгара новкъостал доацаш селлара боккха дезал кхабен цул совгIа цунга ишттал дукха дешийтен? Цу хаттара дола жоп ца ховш саг вац.

Кердача вахара хам баь валац со сайна революци хилалехьарча сай къаман вахар довзандаь. Цу хана йоккхача юрта халла мара кораваIацар гаьнара дена каьхат деша ховш вола саг. Ерригача Назрановски округе цхьа лор, цхьа больница яцар. ХIаьта тахан наьсархой унахцIено лораеш, царна дешар-йоазув хьехаш, цар культураца дувзаденна дола хьашташ Iалашдеш ба бIаьш лораш, хьехархой, культура учрежденей болхлой. ХIаьта мел лакхъеннай бахача наьха хьал-торо! Из деррига Советий Iаьдала цхьан сага вахарал кIезигагIа йолча хана — сийлахьча кховзткъа шера хьахинна хIама да. Цудухьа ду аз вай Даьхенах а хьамсарча Коммунистически партех а селлара доккхал.

Б. БЕКБОТОВ,
Назрановски районни халкъа образоване отдела болхло.

ТХО ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТАШ ДА

Карабулакски рудай йоаца материалаш йоахачен чаккхйахачен завода коллектива эггара дикагIа лоархIачарех цаI ва дробильно-сортировочни цеха энергетик Шагров Анатолий Федорович. Иштта из лоархIаргволча наькъа тIа из вакхара доккха новкъостал даьд цо дуккхача шерашка Iоаьнча йоккхача опыто. ХIаьта из предприяти болх бе йолаелча денз цига къахьегаш ва из. Тха къахьегама ветеран оал цунах коллективе. Энергоцеха мел йола оборудовани дика йовзаш ва из. Цудухьа моллагIа хьовзам цу участке хилча сиха кхайка вовлаву Анатолий Федорович, цо сиха дIадоах цига нийсденна кхоачамбоацараш.

Белгалдаккха дезаш да А. Ф. Шагров кхьча советски специалисташца цхьана 1971—1972 шерашка командировкагIа ваьхийта Ираке хинна хилар. Цигарча Басра яхача городе гидроэлектростанци хьалъеча электрик-монтажник волаш къахьегаш хиннав из.

Из гидроэлектростанци ханал хьалха хьалъяларах, цига хьинаре дакъа лацарах А. Шагровна медаль елар.

— Доазол дехьарча доттагIлен Ираке къахьегаш хиннача аз къаьстта дика кхетаду Советски пачхьалкхен арахьарча политиках дола СССР кердача Конституце проекта тIа дувцараш. Дизза хьахьокх цар вай нийса никъ, — йоах Анатолий Федоровича. Укхаза къаьгга гуш да вай экономически, технически деча новкъостало дегIаухаш дола мехкаш прогрессага кхувлилга, шоай кортамукъале яккхара болча наькъа тIа уш йоахилга, яхаш дувц цо дIахо. Ираке хиннача шерашка сона бIаргадайра цига хинна доккхий хувцамаш. Сиха дегIаухача Ирака промышленноста кхоачамхиллал электроэнерги яц цига. Аз дакъа а лоацаш хьалъяь йоккха станци цу мехка боккхача лоархIаме я.

Ала дезаш да Ираке СССР новкъосталца хьалъяьча гидроэлектростанцех мехкарча энергетикана холуш доккха новкъостал хилар. СССР керда Конституце проекта 68 статья тIа яхар кхоачаш а деш шоай интернациональне декхар чакхдовкхаш ба советски нах. Шоай лоIамерча пачхьалкхений экономика чIоагI а еш уж дIахьалхашкахьа ахийтара царца доттагIал а леладеш вIаши гIулакхаш леладеш ба советски нах.

Аз геттара дика кхета а деш, сона доккха маIан а долаш дош хиннад интернационализмах, — йоах Анатолий Федоровича.

Башха-дика производственник, тешаме новкъост хиларал совгIа А. Ф. Шагров дика рационализатор а ва. Ер шу доладелча денз цо кийч а яь производствана юкъейнхьай кхо рационализаторски предложени. Цар пачхьалкхенна 20 эзар совгIа сом пайда бу шера.

КПСС XXV съезда решенешта тIа белгалдаьккха да халданза къахьегамхой творчески хьинар, рационализаторийи изобретателийи болам дегIакхувлар. Уж дешаш ларде а лувцаш материалаш, ресурсаш кхояра тIадерзадаь дукха творчески балхаш ду цо, арахеца продукци дикагIа а хулийташ цунга дIадодар кIезигдара тIагIертта кьовсам лоаттабу.

СССР кердача Конституце проекта 47 статья тIа йоах: «СССР гражданашта коммунизм хьалъяра декхарашка хьежжа наргIато ду Iилман, технически художественни кхолламаш дара. Из Iалашду Iилман тохкамаш, изобретательски рационализаторски болх шерра боаржабарца, искусство дегIайоалаярца. Пачхьалкхено цу гIулакха эша материальний хьалаш хьаду, шоай лоIамерча обществаштеи творчески союзаштеи новкъостал ду.

Авторий, изобретателийи рационализаторийи бокъонаш законо лорая.

— Аз доккхал ду се рационализатор хиларах, — йоах А. Ф. Шагрова, — массанена пайдана дар аз дича сайна низи тешами тIакхеташ санна хет сона.

Нагахьа санна аз кийчъяь рационализаторий предложенеш Iалаьмата дукха яле а, духхьала сона сайна карагIдаьнна хIама дац из, сай соавтор коллектив лоархI аз, цунах доккхал а ду, —йоах А. Ф. Шагрова.

А. БАКАЛЮК,

ПАЧЧАХЬАЛКХЕ—ИЗ ТХО ДА

Художникий Е. Абезгусен С. Раевей плакат. «Плакат яха издательство». ТАСС фотохроника.

ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

ЦIЕНДАЬ ДIАДАХА ДЕЗА КХОАЧАМБОАЦАРАШ

Нохч - ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитето баьча тохкамо хьахьеккхача тайпара доккхий кхоачамбоацараш гучадаьлар РСФСР «Главнефтеснаба» чуйоагIача Грозненски «Металлотары» яхача заводе (директор н. Ткачев, керттера инженер н. Плохута). Завод лерттIа болх беш яц, цхьайолча ханашка къахьегама овсарлен плани кхоачашъяц. ДIадахача шера цо лоархIамеча технико - экономически хьоккхама планаш пхезза кхоачаш ца еш йисай. Из бахьан долаш валовой продукци арахецара шера план 41 эзар сома маьха кхоачашъяьяц предприяте, къахьегама овсарленца лоархIам бича алапи лакхадувлар.

Иштта во болх беш яр завод укх шера дIаяхача хана а. 1977 шера хьалхарча пхе бетта къахьегама овсарлен план 99,2 процент мара кхоачашъяьяц. Соахкарча цу ханаца нийсдича юкъера лаьрхIача цхьана сага къахьегам 13 процент, продукци хьаелга 15 процент лохденнад.

Предприяте балха хIанзара технологически процессаши технически лоархIам баь йола нормаши юкъе ца кхахьарах, къахьегама дисциплина чIоагI ца ярах, технически тIахьожама гIулакхаш вIаштIехь ца дахарах хьахиннад доккхий кхоачамбоацараш. Производстве дуккхача хана денз болх ца беш латт углекисли газаца автоматически сварка еш йола хIанзара технологически оборудовани. 11 эзар сом мах бола ов ду машини гильотинни кIоди болх бе дIвоттадаьдац.

Завода балха юкъейнхьаяц продукце дикала кулгаллеш йола комплексни система, йовцаш я продукцена тIахьожам лоаттабара, хьаэцара, дикалгеи дукхалгеи хьажара, иштта брака анализ ярая тIера дIаяккхарен положени. Производстве цхьаккха а болхло вац шийна балха дикала дола мухьар долаш, хан-ханнахьа чакхлахац «Дикала деноы», болх беш яц продукце дикала хьожаш йола массазара комисси.

Балха ха зехьа ца йоаярца къовсам лоаттабац. Духхьал соахка цхьан шера бIарччача дийнахьа 1288 сага ди прогул яьй, санитарни воча хьале я предприяти, баьде а дом тIабилла а я помещенеш. Во болх беш я вентиляци. ЛерттIа кийчдаьдац делкъийна хIама дуа цIа, вIаштIехьдаьккхадац болхлоша дIайха хIама дуаргдола гIулакх.

Завода халкъа тIахьожама группа (председатель нов. Бондарев) эсала тIахьожам лоаттабу предприяте дерригача технико - экономически хьоккхамех пачхьалкхен план кхоачашъелга, керда техника балха юкъехьолга, балха хавах пайда эцилга а арахецача продукце дикалга хьажар а санна долча гIулакхашта.

Дуккхаза а къахьегама овсарлен плани кхоачашъеш ца хилар директора нов. В. П. Ткачевна белгал а доаккхаш Нохч - ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитето гучадаьха кхоачамбоацараш дIадахара де дезараш делга хьадийхад завода кулгалхошкара.

* * *

Автомобили наькъаш хьацарен эксплуатаци ярен Нохч-ГIалгIай производственни управлене, цо кулгаллеча организацеша КПСС XXV съезда решенешка хьежжа бола 1976 шера 28 апрелера КПСС ЦК Къахьегамхой письмошкара болх дIахо тоабарах бола сопам, СССР Лакхехьарча Совета Президиума 1968 шера 12 апрелера «Гражданий предложенешка, заявленешка, жалобашка хьажара гIулаках» дола Указ де доаггIача тайпара кхоачаш ца делга гучадаьккхар Нохч - ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитето баьча тохкамо.

«Чечингавтодора» кулгалхой (нов. Басханов), ДСУ-1 (нов. Альтемиров), Грозненски ДРСУ (хиннача начальника нов. Нальгиев) лерттIа уйла а еш хьажац шоашка хьадаьхкача письмошка. Гражданаша дехача дуккхача дешашта хоадам боллеи диззаи жопаш телац, царга хьажара ха бокъо йоацаш теIхьювлийт. Хьакхухьийтача письмоштеи заявленештеи даьшха а даьшха маIан дац, уж кхухьийта бахьанаш дIадахац. Соахкеи укх шера хьалхарча 3 беттеи 41 заявленеи жалобеи енай «Чечингавтодор» управлене. Царех 23 тIа ший ханнахьа а дика а наькъашта ремонт ца яр, къахьегама законодательство телхаяр, кхыдола кхоачамбоацараш дувцаш дар. Цхьабакъда, ший ханнахьа де дезар-м дацар цу хоамех.

Письмош тIа дувцача дешашта тIагIоллара жопаш телараргIа е тесса дитарагIа, иштта ханнахьа ца къоастадарагIа цу гIулакхегIа, партийни, советски органашка, газетий редакцешка язде дезаш хул къахьегамхой. Цунна тепал деш да 70 процент царех письмош хьадхагIа «Чечингавтодор» управленега дахьийта хинна хилара бакъдараш. ТIаккха царех дукхагIдараш укхаза къоастадулургдолаш а дар.

Масала, дийша ваьнначул тIехьагIа ДСУ-1 балха хьахьожаваь вола Н. П. Новицкий 1974—1976 шерацка къона специалист хиларагIа тарра шийна квартира ялар дехаш массехаза яздаьд. «Главдорюга» дахьийтача цун письмона Н. П. Новицкена 1976 шера хьалхарча квартале квартира еннай аьнна жоп деннад «Чечингавтодор» управлене, бухсоцщача кхаьчача еннайоацаше а. Цу гIулакхо керда жалоба язъяйтар КПСС Нохч-ГIалгIай обкомага. Цул тIехьагIа соахка Октябрь бетта мара кхоачаш хилапзар нов. Новицке дехар.

ТIехьарча цаI-ах шера Ведено-Дарго бода никъ во хьабу аьнна 10 совгIа письмо дера Дарго-Юрта бахача нахагара кулгалдара органашкеи газетий редакцешкеи. Цу дешага сихха хьежа а хьежа Дарго юртахой дIаккхетабеш жопаш дала дезача метте хIара письмонеи жалобаи, духхьал деннад ала формальни жопаш тийнад «Чечингавтодора» управлене кулгалхоша. Из бахьан долаш кхы алсамъяьннай жалобаш.

Соахка КПСС Нохч - ГIалгIай обкомага заявлени язъяь хиннай Советски районерча Келхи яхача юрта бахача наха. Парте обкомо де дезар дара шоашка дIадахьийта из письмо а хоадам болла къоастам ца беш дитад цар. Иштта цхьаккха хIама ца деш йитай «Комсомольское племя» газета редакцега гIолла шоашка дIакхаьча Шелковской районерча Сари-Су яхача поселке бахача наьха, иштта дуккхача кхыболча къахьегамхой жалобаш.

Къаьстта во латт из гIулакх ДСУ-1, Грозненски ДРСУ организацешка. «Чечингавтодора» управлене, цуниа карарча наькъаш дарен ремонт ярен организацешка хила еззача тайпара порядок оттаяьц гражданаш тIаэцара, цар письмошта, жалобашта учет лелаяра гIулакхашта. Из бахьан долаш соахкеи укх шера хьалхарча кварталеи дайнад гражданий 11 письмои заявлени. ХIаьта цу гIулакха бехктокхаме а эзавац цхьаккха саг.

Уж лоархIаме гIулакхаш тесса леладаьча ДРСУ начальник хиннача, хIанз управлене керттера инженер волча С. А. Нальгиевна, ДСУ-1 начальника Г. Д. Альтемировна бехк а беш лоацача хана гражданий письмошца дувзаденна дола кхоачамбоацараш дIа а даьха укх шера октябра бетта республика халкъа тIахьожама комитетага хоам бе декхарийла ваьа «Чечингавтодора» управлене начальник нов. Басханов.

* * *

Республика юртбоахама колхозашкеи совхозашкеи мехкдаьтта продуктаех пайда эцара хьакъехьа соахка 29 октябре ше тIайийца № 10 йола сопам мишта кхоачашбу хьожаш хиннай Нохч - ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитет.

Масала, Грозненски района Ленина цIерагIча колхозе (председатель А. М. Емельянов), Урус-Мартановски района «Горец», Гойтинский совхозашка (директораш А. Г. Мусаеви В. В. Дошукаеви) мехкдаьтта продукташ дIаоттаяь лоаттаю складаш геттара воча хьале я. Ши ялара кхерамзлен бокъонаш телха а еш А-76 яха бензин чулеладу хIама комбайний аьшка чархаш тIа лоаттаду, лаьрхIа мехкдаьтта продуктай бустамбоаккхарг хила езача метта аьшкасаьргаца хетачох дусташ ведрашкеи кружкашкеи дIахец, трактораштеи машинаштеи доагор дIахеца хьалхе чIоагIъяь йола нормаш яц «Горец» совхозе, Ленина цIерагIча колхозе юххьанцарча документай учет лелаяьяц. ЛерттIа дIа ца къувларцеи дIалуш Iодахийтарцеи геттара дукха бензин, кхыдола даьтташ дов. ХIаьта «Горец» совхозе-м 9 процентага кхаччалца доагори 15 процентага дIакхоачаш даьтташи довш хилар хьахьескхар баьча тохкамо.

Иштта мехкдаьтта продукташ лораеш лелаелга воча хьале да «Гойтинский» совхозе а. Кхом бе безача метта соахка 56 тонн дизельни доагор ца тоъаш хиннад цига. Цул совгIа оттаяь порядок телха а еш бытови хьашташка дизельни доагор дIаухийт боахамашка. Духхьал укх шера 2 бетта «Горец» — 43,4 тонн, «Гойтинский» — 4,2 тонн, Ленина цIерагIча колхозе — 13 тонн быта гIулакхашка дIадахийтад из маьхера доагор. Лоацца аьлча юрта боахама министерства чудоагIаш долча боахамашка хьалха тохкам беш хинначул дукха хувцаденна хIама дац цу лоархIамеча гIулакха.

Нохч - ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитета соахка 29 октябрера сопам лерттIа кхоачаш ца барах, доагора, смазочни материалашта йоаггIача бесса учет ца леларах, доал ца дарах «Горец» совхоза директора нов. Мусаевнеи Ленина цIерагIча колхоза председатела нов. Емельяновнеи выговораш еннай, дизльни доагора доаггIача тайпара доал ца деш дукхагIа дIаахийтарагIа бехк баьб «Гойтинский» совхоза директора нов. Дошукаевна.

Нохч - ГIалгIай АССР юрта боахама министра заместитель нов. Сухоруков, иштта лакхе белгалдаьхача боахамий кулгалхой уж кхоачамбоацараш цIендаь дIадаха а 1978 шера январь бетта шоаш даьчох хоам бе а декхарийла баьб республика халкъа тIахьожама комитето.

«ТОЛКАЧАШ» ХИЛА ЙИШ ЯЦ

Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето тIадилларца халкъа тIахьожама республикански комитето тохкамаш дир республика ялхайтта предприятешкеи организацешкеи тайп-тайпара уполномоченнеш, «толкачаш» командировкагIа ахийтара а цар беча балха а хьакъехьа.

Цхьан шераи ах шераи, вешта аьлча 1976 шерен 1977 шера июль тIакхоачаши техкача организацеша командировкагIа вахийтав 3578 саг, цар доадаьд 30730 сага—сахьат. ХIаьта царна денна ахча 204 эзар сом да.

Алха бедал а кийча продукци а тIайоттийтара командировкаш а язъеш вахийтав 738 саг, царна деннад 43550 сом. хIаьта доадир 4900 сага-сахьат да.

Масала, Нохч - ГIалгIай гIишлой управленена чуйоагIача производственно - технически комплектаце управленера бедал а материалаш а хьаяйтилга сихдара гIулакха командировкагIа ваха хилар цхьан шераи ах шераи 153 саг. Цига цар доадаьд 805 ди, хIаьта пачхьалкхенна хинна зе 6014 сом да.

Массехк масал да цу хьакъехьа доаладе.

УПТК начальника заместитела С. А. Ляпиева Москве а, Красноярске а, Кизляре а, кхычахьа а командировке даьккхад 74 ди, цунна деннад 776 сом. ХIаьта УПТК отдела начальник Н. Ф. Марухленко цу юкъа 17 хиннав командировке, даьккхад 91 ди, доадаьд 1313 сом пачхьалкхен ахча.

Кога гIирс беча Грозненски фабрикера бедал а материалаш а хьаяйтара ваха хиннав 57 саг, цар доадаьд 172 ди, хIаьта диад 2185 сом. Цул совгIа оборудовани Iалашъяра 45-за командировка язъяьй 3156 сом ахча а доадеш. Иштта даьча тохкамаша гучадаьккхар фабрико дIаяхьийта продукци нийса ца хиларах 18 саг тIехьа ваха вийзалга. Цар пачхьалкхенна даь зе 757 сом боарам болаш да.

«Красный молот» заводо мехка дуккхача городашка ахийтай бедали материалаши тIаозара ший транспорт. Масала, 1976 шера цигара командировке ваха хиннав 43 саг. Цар командировке даьккхад 1433 ди, хIаьта даь зе 4352 сом да. Укх шера хьалхарча ах шера командировке хиннав 425 ди цига даьккха 24 саг. Цар нийца ахча 1320 сом да.

Даьча тохкамаш хьа махьоккхара эггар дукхагIа «толкачаш» командировке ахийтаб радиотехнически заводо. Алхха дIададахача цхьан шера цу предприятера командировкагIа хиннав 243 саг, царех 97 саг «толкач» а волаш Командировках хиннарех 40 процент хул уж. Цхьайолча хана 10 денга дIакхоачаш йIаьха а хиннай командировкаш. Кхы дикагIа дац цигара укх шера «толкачаш» ахийтара гIулакх а. Командировках хиннача 396 сагах 156 саг завода эша бедали материалаши комплектующи изделеши хьаяйтара ваха хиннав. Царех 90 саг толчак» ва, е 23 процент. ДIададахача шера командировкех ухараашта денна ахча 14,5 эзар сом да. Цунах 8 эзар сом деннад «толкачашта». ХIаьта укх шера ялх бетта «толкачашта» деннад 2,5 эзар сом.

Иштта, материально - технически снабжене отдела инженер Л. М. Казанец дIадахача шера «толкач» а йолаш Пскове, Подольске, Рыбинске, кхычахьа 16 командировке хиннай, 216 сага-ди а 1167 сом ахча а доадеш. Укх шера тайп-тайпарча городашка диазза хиннай Казанец командировке. Цо цига даьккхад 48 ди, нийцад 413 сом ахча.

Тхоца къамаьл деш Л. М. Казанеца ма-аллара из командировке аха езаш хиннай завод сеца ца латтийтара хIамаш Iалашъяр духьа. Соахка Горловски химкомбинате 27-за командировкагIа хилар радиотехнически завода технически снабжене отдела начальник Б. С. Фаворский. Цо доадаь ахча 1,9 эзар сом да. Укх шера хьалхарча ялх бетта нов. Фаворский Горловски химкомбинате 10 командировкагIа хиннав. Цо доадаьд 0,7 эзар сом пачхьалкхен ахча. Из цига ух хьайоагIа продукци сихагIа Iочутассийтара, производственни программа юкъагIа ца йитара.

Цул совгIа тохкамаш деча хана тхона гучадаьлар мехка дуккхача городашкара нах вай республикерча предприятешка а ухилга. Иштта «Красный молот» заводе командировкагIа вена хиннав 60 саг; «Сельхозтехника» Нохч - ГIалгIай объединене — 5, «Нефтемашремонт» конторе — 58 саг. Цар укхаза доадаьд 545 ди. Царех цхьабараша предприятешка даьккхад 15 ди. «Нефтемашремонт» конторе совлен оатхалаш кхухьараша цкъаза уж дIакхухь самолетаща, хIаьта юхе ялача городашкара машинаш ухийт.

Белгалдаккха дезаш да кхы а цхьа гIулакх. «Толкачаш», а болаш командировкагIа ухараашта юкъе дукха болхлой— плотникаш, слесараш, такелажникаш, стропольщикаш, кхы меттале мастераш, механикаш хулилга. 16 предприяте даьча тохкамаша хьахьекхар командировкагIа ухараашта юкъе 11 процент болхлой а цеховой персонал а йолга. Цар массане кхоачашдешдар — продукци хьаяйта езача предприятешка а ухаш из хьаяйтар сихделга, шоашца хьаяхьилга.

Дукха зе а деш «толкачаш» ахийтар дувзаденна да оттаяь договораш йоллашехьа предприятеша — поставщикаша ший ханнахьа шоай декхар кхоачаш ца делга. Йиллача хана продукци хьа ца ахарах 965 иск яьй цу юкъа, хIаьта цар мах ба 3 миллиони 325 эзар сом.

Ший ханнахьа яхьийта езача продукци дIа ца ухийташ предприятеш вай республике хилар а гучадаьлар даьча тохкамех. Цхьан шераи ах шераи царна даь лоткъамаш 1752 да. Цар мах ба 2 миллиони 881 эзари сом. Цу тайпара предприятеш лархIа еза «Терек» яха дахчах хIамаш ю мебельни предприяти, «Электроинструмент» яха Назрановски завод, «Грознефторгсинтез» объединени, «Красный молот» завод, кхыраш.

Дуккхача предприятей кулгалхоша телхаю нах командировкагIа ахийтара бокъонаш. Служебни командировкагIа «толкачаш» а ухийташ законодательство а телхаеш цар балха тIера боах нах. Уж нах «технически хьалаш довза», «технически документаци оттаде» ухийтт яхаш бехказа бовла гIерт.

Иштта Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета снабжене а сбыта а управлене комплектаце отдела начальник Х. А. Безиев 1976 шера 17 декабре город Донецке итт ди даккха вахийтар цигара кIор хьалбайтара. ХIаьта цIавеначул тIехьагIа яьча отчета тIа яздаьд «комплектаци йовза вахавар» аьнна. Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене УПТК начальника заместитель нов. Ляпиев 1977 шера 25 январе 20 дийнахьа командировкагIа вахийтар Красноярск, Москва, Ставрополь яхача городашка цигара керамзит хьаухийтаргдолаш договораш е. Яьча отчета тIа яздаьд хьу хьалъяйташ а фондаш нийсъеш а хиннав.

Техкача организацешка гучадаьлар лакхе латтача организацешца дага а ца боалаш, цхьа болча кулгалхоша шоай болхлой республикана эрахьа командировкагIа ухийтилга. Из вIалла де йиш йолаш хIама дац.

Даьча тохкамий хьакъехьара материалаш дIакхачийтай Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Советага.

Д. МИЗЯКОВ,
И. БАШИРОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитета инспектораш.

МАЛАГIА БОКЪОНАШИ КОРТМУКЪАЛЕНАШИ Я ВАЙ ХЬАЛ ЦА ЛОАЦАРАШ

Цхьаккхе пачхьалкхено ший гражданашта лац ерригa цхьан хIаманца хоадам боаца бокъонаши кортмукъаленаши. МоллагIча обществе вахача сага царца цхьана да уж е вож декхараш, иштта ца хилча цхьаккха лостам хургбацар цун. Граждански, политически бокъонех йолча Дерригдунен пакта тIа белгал ма-даккхар цхьайола бокъонаши кортмукъаленаши кIезига яр хиланза далац моллагIча демократически обществе. Из юкъекхувл пачхьалкхен кхерамзле, юкъара порядок, унахцIено, иштта бахача наьха нравственность лораяра цу тайпара кхыча наьха бокъонаши кортмукъаленаши хьаллацара.

Цу дакъера йоалаш яц Советски пачхьалкхе а. Цо гаранти лу ший гражданий шеррача бокъонаштеи кортмукъаленаштеи, дале а белгалдоах царех пайда эцаро кхьча гражданий, общества, пачхьалкхен хьашташта зе де йиш ца хилар. Из дIаяздаь да вай мехка хIанз шерра ювцаш йолча СССР кердача Конституце проекта тIа а.

Геттара шера я Конституце проекто белгалъяьккхача политически бокъони а кортмукълени а спектр. Из я деша, кенайоазон, собраней, эхьа, Iилмани технически художественни творчестваи кортамукъле. Из я Iаьдала органашка хоржамаш де, хержа хила, предприятешта кулгалдеча лакъа лаца, общественни организацеш вIашагIъехка, критика е иштта кхыйола бокъо.

Кердача Конституце проекта юкъе йоалаяьй лаьрххIа йола «Пачхьалкхен саги» яха раздел. Цу тIа, цхьан дешаца аьлча, кхьча разделаш тIа санна дIахо дегIайоалаяьй наьха политическичарел совгIа социально-экономически бокъонаш а. Цу тайппара гаранти йолча Конституционни бокъонашта чуйоагIа къахьегара, чуIе, фусамаш хилийтара, дешара, унахцIено лораяра, культура карагIдаьннарех пайда эца торо хилара, салагIара бокъонаш. Цул совгIа вай мехка уж бокъонаш декларировани хинна Iац: СССР-е ах бIаь шу гаргга ха я бе болх боацаш нах боаца, укх тIехьарча цхьайтта шера дIалу бIаь миллион квадратни метрал тIех нах чубаха цIенош, керттерча даькъе чакхдаьннад юкъера дешар дешалга (итт класс йоаккхилга), бахача нахах хIара итт эзар сага кхоач 33 лор-дунен моллагIча мехкачул дукхагIа...

Уж дерригаш дувцаш къайла дувл бокъонаш кIезига яр, дале а законодательни порядкагIа дунен мехкашта юкъерча сага бокъонех йолча пакташа дIадеххача тайпара уж ца хилча ца даларах чIоагIдаьд.

Советски пачхьалкхено капиталистически мехкаша санна хьаллацац кхычар къахьгама эксплуатаци яра бокъо. Из да цхьанна сага, е наьха группай шоай доалахьара, масала, завод хила йиш ца хилар, хIана аьлча СССР дIаяьхай производства средствайш наьха шоай доалахьа хилара бокъонаш. Ерригa заводаш фабрикаш, шахташ, банкаш халкъа юкъара я. Иштта бокъонаш кIезига яр-социалистически демократе бакъдар, гражданаш цхьатарра нийсса бокъонаш хилара экономически ларД ХIана аьлча, мишта нийсхо хургъя завода даьштеи оттабаьча болхлоштеи банкиран клеркан юкъе?

Советски гражданашкара дIаяьхай тIема тIехьа пропаганда яра бокъонаш. 1951 шера СССР Лакхехьарча Совето тIайнар «Машар лорабарах» доала. тIема тIехьа пропаганда еш бараш юридически юхатохар чIоагIдаь закон. Уж бокъонаш ца ялар дIаяздаь да кердача Конституце проекта тIа: «СССР-е тIема тIехьа пропаганда яр могийтац законо».

Советски Союзе иштта бокъо яц расистски а националистически а пропаганда е. Цхьа раса е къаман кхычарел толашагIа хилар дувцар, моастагIал лелалар, цаI вокхо ца дархIар законагIа таIазар де доагIаш да.

Советски гражданий бокъо яц наркотикаш йохка, порнографически изданеш дIа-юха йоаржае. Цхьанне паргIата вутаргвац харцахьа лелар, сагага товш доаца бIеха гIулакхаш кхайкадер. Кхеталеш да, цхьаволча обществана духхьаларча сага «кортамукъал» юхатохе в из общества хьашташ кхоачашдеш долга. Из гIулакх латташ дац советски наха луча е ца луча бокъоний дукхалца, из латташ да хьан хьашташ кхоачашдара уж тIадерзадаь хиларца. Социалстически демократе Iалашо хабарца а доацаш гIулакхашца дукхагIа болча наха шерра бокъонаши кортмукъаленаши ялар, цуница цхьана моллагIчо уж леладой а согражданий хьашташта хулача зенех общество хоадаяр.

Цу даькъе хьокхам эца мегаргдолаш да къахьегама даькъе леладеча гIулакхий масал. СССР лерхI хIаране къахьегама бокъонашта доккха зе хургдар нагахьа санна саг балхара дIавакккхар алхха администрацие чакхдоаккхаш хилча. Цудухьа Советски законодательство дукхагIчар хьашташ кхоачашдара бокъо лац предприятей, гIишлоний, учрежденей кулгалхошта профсоюзаш раьза ца хилча саг дIаваккха.

Кхы цхьаькха а да. Советски наха еша кортмукъленаш цхьа болча наха социалистически строй мел яра, уж нах пачхьалкхеша а халкъаца моастагIала акцеш лелае белча цар гIулакхаш хоададу уголовни законодательствага хьежжа. Цу тайпара бокъонаш ца ялара гIулакхаш кхоачашдар доагIаш дац идея дегIайоалаяра бокъо хоадаярца. Мехка цхьаккха саг вац дика уйлаш бахьан долаш хьувзавеш, бокъонаш ца луш а, бехктокхаме озаш а бараш ба советски обществана, социалистически строяна духхьала гIулакхаш леладераш.

Шийна хетар алара бокъо цхьанна хIаманца дIаяьккха яц. МоллагIча газето оагIонаш тIа го йиш я тайп-тайпарча дешашта хетадаь, из е вож организацена, гIулакхерча наха критика ю письмоши статьяши. СССР бокъо яц гражданаш доацар тIакхоллаш юхьIаьржа увттабе, из доагIаш да сага бокъонех йолча дунен мехкашта юкъерча пакташца а кхыча пачхьалкхений юридически практикаца а.

Анатолий НОВИКОВ. (АПН).

Грозне гIишлош хьалъеш ба вежарашха йолча Грузински ССР «Тбилгорстроя» № 14 йолча треста чуйоагIача Грозненски СУ гIишлонхой. Цар хьалдеш да ийсазза вIаштIара дахь ялх цIа, 32 квартира йола машиннаькъахошта лаьрхIа цхьа цIа. Укх шера йиълагIча квартале эксплуатаце дIадала дезаш ба уж ши цIа. Уж цIенош хьалдеча эшаш йола аьшкбетона изделеш ГуржегIара Iохкухьаш я.

ЦIенош хьалдеча къаьстта дика къа а хьегаш хIара смена гIа нормаш дикка тIехкхочашъю плотника Гоголадзе Шота Георгиевича, каменщика Жданов Сергей Ивановича.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) плотник Ш. Гоголадзе, каменщик С. Жданов.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТХОГА ЯЗДУ

ЯХЬ ЛЕЛАЮ МАШИННАЬКЪАХОША

Машиннаькъа Ермоловски станце коллективо толамца кхоачашйир дIадахача шера йола дерригача хьоккхамий плаш.

Йоккха еце а цхьа барт болча цу станце коллективо хIара шера совдоах ший толамаш. Укх шера йола план 25 декабре кхоачашъе дош деннад цо. Иштта цар декхараш тIа белгалдаьккха да вагонаш йоттара шера план 105 проценти уж Iойоассаяра план 115 проценти кхоачашъе аьнна. ХIара вагон Iойоассаяра ха 30 минут кхое, станцена тIабоагIа пайда 101 процентага дIакхоачабе.

«Сийлахь-боккхача Октябра цIейна—дика совгIаташ» — цу девизагIа къахьегаш ба машиннаькъахой. Масала, укх шера хьалхарча шин квартале вагонаш йоассаяра план 124 проценти йоттара план 120 проценти кхоачашъяьй коллективо. ПланагIа 45,6 тонн мухь ботта безача беттар ба 49,2 тонн...

Коллективе дикалца бовзаш ба станце дежурнеш, коммунисташ А. Ефимова, И. Сергиенко, керттера кондуктор Б. Сулумов, Е. Кухлин, товарни кассир В. Лебухова, приемосдатчик Н. Ледяева, вокхагIа вола кондуктор Ш. Вецнев. Шоай бехктокхам а бовзаш къахьег царех хIаране.

— Вай мехкарча берригача наха санна хоза хеташ тIаэц оаха исторически документ дола СССР кердача Конституце проект, — аьлар дежурне Ефимова Александрас.—ИттлагIча пятилетка шоллагIча шера кхы а доккхий толамаш дахара хIама кходергдац оаха. Доккха баркал ях аз вай хьамсарча Коммунистически партена цо вай йоакхо ярах.

Я. ЦУЕВ.

ТЕШАМ

Бригадира Шепиев Ахьъяна ший бригадерча нахага, цеха комсорга Кутаев Хьусейна кулгалду; цехе хьалхле лелаю бригада яхье еха еза вай аьлча цхьабараш шекбуелаш бар:

— Могардий-теш вайна царца къувса, юхь-Iаьржача оттаргдий-теш? — яхаш. Из бригада эггара дикагIа лоархIаш яр гIишлон-материалий а гIишлон индустре а Аргунски комбината арматурни цехе. Бакъда, дукхагIбараш раьза хилар яхь йолае, Дика къахьегарашца хозагIа да яхь лелаеш, хIаьта цар опыт хьаIомаяр а ма-дий дика.

— Со тешаш ва вай бригадана цу бригадаца къувсе могаргхиларах, — аьнна чакхдалийтар къамаьл Ахьъяна.

Массехк ди даьлча бригадаша кулгаш яздир яхьах долча договора тIа.

Шаккхе а бригада цхьан цеха тайп-тайпарча сменагIа яр болх беш. Цудухьа цар торо яр балхаш дIа-юха довза, хьалхле яккха безам бар хIаране. Дика болх бора Кутаев Хьусена бригада, гуш дар цун опыт йоккха йолга, хIаьта бригадера болх бераш укхаз пхе шерал кIезигагIа болх ца беш ба. ШоллагIча квартала план тIехкхоачашъярах комбинате хьалхара моттиг яьккхар Хьусена бригадо. Из бригада чуйоагIача арматурни цеха елар карара кара тела Ше байрахь. ШоллагIча моттиге яр Ахьъяна бригада. Пхи процент лохагIа дар цун хьоккхамаш. Планерка чакх а яьнна дIаюха къасташ Ахьъяна Хьусенага аьлар:

— Кастта хьа бригадал тола лерхIаш я са бригада. Из хIанз тешар ший бригадерча нахах, хIаьта яхь лелаеча бригадагара дукха керда хIамаш хьайицадар. Къаьстта хоза хетар Ахьъяна Хьусена бригадера нах шаккха хIама ца деш ца багIар. Нагахьа санна материал тIая хьеелча бригадира лохар царна бе болх.

Укх шера хьалхарча ворхI бетта план ханал диъ ди хьалха кхоачашйир шинна бригада. Цар хьаь каркасаш тIехдика я аьнна дIанийцар комиссе.

Юха а хьалхаьлар Хьусена бригада. Бакъда, хоза хеташ даькъала бийцар уж Ахьъяна бригада членаша. ХIанз бригадаша шоашта хьалхашка оттадаь декхар да шера йола задани 5 декабре кхоачашъяьяккхар. Из цар вIаштIехьдаргда а мотт сона.

Н. ПАШАЕВ.

ДОККХАЛ ДУ ШИЙ БАЛХАХ

Iуйрийна боргIалаш Iехар. Царга ладувгIа Iаме, юрта вахача сага «будильник» дезац. Седа коа араьлар. Сатийна яр Iуйре, фецара хьаетталора баьца хьадж... Иттех минут яьлча, яржаш латтача Iуйран шелалах хьерча а луш, ший наьнацеи кхаь йишийцеи (Малкани, Маликаи, Яхеи кхоккхе а я царца ферме болх беш) юрта йистагахьа йодар Седа. Цига гул а беле, дояркаш, «керда хоамаш» а дувцаш, машинага хьеж.

— Тоъаргда шоана делар, — йоах боккхагIбарех цхьан сесаго, — шофер мича вахавола-те? Ха — пхиъ ма-даьнна дий. Даха-м дезар...

Из бехк дIахезача, санна, улица гола ювчара гучаьлар грузовик. ВIаши новкъостал а деш кузова чу ховш дояркаш. Машин йолаелча кхашка гIолла дарж тайп-тайпарча оазий илли.

Сиха кийчо ю дояркаша божа беттара. Доахан аппараташца детт укхаза. Дукха хало хьийгар дояркаша уж Iомаеш. Цхьабакъда, хIанз, Iомаяьчул тIехьагIа, аппарат йоацаш божа бетта раьза хилац.

Ткъеста етт лелабу Седас. Царех хIаране «оамал» а яйза, оамалга хьежжа цIераш тийхкай. Уж хьесташ, шамарашта аппараташ тIайохкаш йоал Седа. Цунна юххе ший аппараташ кийчъеш йоал йиша Яха а. Ше хьадеш дар ма-хулла дикагIа де гIерт из. Ма-дарра аьлча, АйдамировгIар цIей мел вар къахьегама тIерен хьадечох дог лазаши ва. ХIаьта йижарашта дояркай болх безийтар дукхача хана денз доахан леладеш хьайоагIа цар нана я.

Школе деша багIаш, касткаста ухар йиIигаш ферме, нана йолча. Новкъостал дора цунна доахана довкъар хьатIакхухьаш, уж цIендеш. Хьожар Iасилгашка. Цхьайолча хана божа беттийтар йиIигашка нанас. Иштта безабелар йижарашта доярка́й атта бовца болх. ХIаьта школа яьккхача ферме болх бе баьхкар.

Дика хьоккхамаш гойташ къахьег цар хIанз. Къаьстта а дика — Седас. Балха тIа хьалхашка латтача декхарех дика лоархIаеш хиларах «Пятилетка къона гвардеец» яха знак елар цунна. Цунах йоккха дегаIоз хилар Седийна. Ший балха иштта боккха мах баьчул тIехьагIа дагаехар цу коталонга кхачалехьа лайна халонаш...

Седа духхьашха балха енача хана цхьаккха тайпа механизаци яцар ферме. Кулгашца деттар доахан, тускарашца хьатIаккхухьар доакъар. Цул совгIа догIа дийлхачул тIехьагIа хотта хулар, доахан латтача кхийшта низткъа мара хьатIава йиш йоацаш. Цу хьалашка сатесача денз боад къовлабаллалца болх а баь, цIакхаьчача, бийсана, кагдеш санна, лазар кулгий пIелгаш. Цар тIара сомденна цIока эттIар. Цкъаза дагадохар, «сога булургболащ болх бац ер, кхы гIоргьяц-кх со ферме», аьле. Цхьабакъда, Iуйрийна балха баха кийчлуш боахка йижарийн нанеи бIаргабайча, шийна дагадехачох эхь а хийте, сиха хьалгIоттар. Кхетадора: цар ферме дер ше дечул аттагIа доацилга. Мел йилхар цу хана?! ЗIаммига дар э, карагI ца даьлча, халахетар. Шурий ведар Iатто мохкайнча, эсала долаш Iасилг Iатто дича — мича гIоргья хацар. ХIаьта доахан — ферме эггара кIезигагIа шура луш дар...

Из дерригa хIанз гаьна да. ХIаьта а йицлац Седийна болх бе йолаеннача хана лайна халонаш. Нанаси, йижарашеи, балха опыт йолча кхыча дояркашеи новкъостал даьдецаре дIаяха а хургьяр цу хана фермера.

...Йовхалах маьлхара яхача баьца юккъе гIолла хьадоагIа тхо Седайца. Дукха дувц цо ферма коллективах, цхьабакъда ший вахарах, балхах нагахьа мара дош алац.

— КIаьдлой хьо хIанз балха? — хьаьттача йоах:

— КIаьд мишта лац? Механизаце ше хIама мича ду, сага кулгаш ма-дезий цунна. Цул совгIа цхьан хьоккхама тIа саца а дего йиттац. Шура дукхагIа хургйола торонаш леха гIерт. Хиннача халонашка а хIанзарча гIулакхага а хьежача, сай балхах доккхал ду. Со комсомольски организаце секретарь, агитатор я.

— МоллагIа болх а доархIам болаши, сий а деш бе безаши ба, дувц Седас дIахо. — Из дика кхетаду тха ферма коллективе, къаьстта — дояркаша Гелагаева Малканей Батаева Тамарей. Балха хьоккхамашца царца нийсбала гIерташ къахьег кхыча дояркаша а.

ТIехьа тIайоагIача ханахи хьайбаш Iангара дахара кийчо ярахи лаьца къамаьл ду оаха.

— Укх шера санна дукха тха боахаме доакъар Iалашдаь ха дагаягIац сона, — йовх Седас геттара раьза йолаш. — Цудухьа Iа шийла хиларах продукци лох ца ялийтеи хьайбаш дика Iангара дахеи низ дIакхоачаргба ферма коллектива.

КарагIдаьнначох дог Iабаш яц Седа. Цулухьа шура яккхара укх шера тIаийца социалистически декхар Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача дийнахьа кхоачашде лаьрхIад цо. ХIаьта хIанзарча хьоккхамашка хьежача Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза къонача доярка Айдамирова Седас ше денна дош кхоачашдергхиларах шеко а яц: ворхI бетта цо яьккхай хIара Iаттагара 1900 килограмм шура.

А. МАЦИЕВА.

ГОВЗА КУЛГАШ ДОЛА МАСТЕР

«Чеченингушводстрой» треста чуйоагIача № 7 йолча ПМК болхлошта гIишлонаш ерий деза Ди геттара деза хилар, хIана аьлча ЧИВС управлене коллективашта юкъе шоллагIа моттиги ахчан совгIати цунна деннадаь. СовгIат деннарашца вар ПМК-7 мехмастерской аьшкапхьар Виктор Петрович Чумпалов.

Доккхача дегIара, безаме, тайжа къамаьл дола из дIатIахьежача ховш ва дика къахьегилга. ХIаьта цо болх беча хана цун кулгашка хьежача из къаьстта гуш хул.

Из сона вовзале цхьа ди хьалха ПМК-7 начальника когаметта волча В. Н. Корнилова дийцар сона цунах лаьца. Из хеставаь вала магацар цунна. ТIехдика болхло, массане лоархIар, йоахар цо цунах. Цунах лаьца хоза хеташ дувцар цунца болх беча кхыча болхлоша.

— Мишта вIаштIехьдоал хьа иштта дика болх бе, фу къайле я хьа? — хетт аз нов. Чумпаловга.

Цхьаккхе къайле яц са. Керттердар да тIабилла болх уйлаеш чакхбаккхар. Иштта болх бича дикагIа хул коллектива толамаш, сага ший дега тоам хул.

А. ШЕРПИЛОВ.

Ростовски лакхерча партийни школа ладувгIархо.

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

«КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ КЪАХЬЕГАМХОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

1977 шера 18 январерча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа дукхача шерашка цIена къахьегарахи къахьегаме карагIдаьннарий хам беши СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла:

ЛЕНИНСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА:

№ 33 ЙОЛЧА БЕРИЙ ЯСЛЕШКА ГIОЛЛА

Акимова Любовь Яковлевнана — медицински сестрана.

Стеценко Елена Николаевнана — няняйна.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МВД ИСПРАВИТЕЛЬНО-КЪАХЬЕГАМА УЧРЕЖДЕНЕЙ ОТДЕЛЕНЕ ГIОЛЛА

Аксенов Александр Ивановича — инспектора.

Васюшкин Михаил Павловича — электромонтера.

Стрельников Семен Ивановича — хьохочоа.

Громыко Анисия Мансеевнана — планово-экономически даькъа начальника.

Некароков Юлий Ивановича — тIахьожама мастера.

Макаров Федор Ивановича — мастера.

Перепелкина Александра Ивановнана — медицински сестрана.

Сидельников Иван Яковлевича — мастера.

Черномуров Иван Егоровича — мастера.

Юрчагин Иван Трофимовича — тIахьожама мастера.

№ 2 йолча юкъерча школе гIолла

Голядкина Анна Поликарповнана — хьехархочоа.

Ильченко Любовь Ивановнана — пенсионеркана.

Корнеева Анастасия Павловнана — пенсионеркана.

Олейникова Антонина Николаевнана — хьехархочоа.

Сальникова Евгения Васильевнана — хьехархочоа.

Тюрина Варвара Радионовнана — хьехархочоа.

«Красный молот» яхача грозненски машинашъеча заводе гIолла

Азацкий Кирил Кирилловича — кузнеца.

Акопянц Евдокия Петровнана — банщицана.

Антонов Михаил Яковлевича — кочегара.

Беляева Евдокия Денисовнана — крана машиниста.

Вербенец Варвара Даниловнана — йоккхагIйолча бухгалтера.

Горбунова Евдокия Николаевнана — стерженщицана.

Града Зинаида Павловнана — термиста.

Дьяков Константин Кузмича — слесара.

Еникеева Завгара Яруловнана — бухгалтера.

Калустов Петр Матвеевича— токара.

Колкевич Давид Юдковича— токара.

Косенкова Антонина Павловнана — крана машиниста.

Кужель Алексей Афанасьевича — кладовщика.

Куликов Василий Кузьмича— сталевара.

Коноплев Александр Александровича — инженер-конструктора.

Марковская Валентина Ивановнана — крановщицана.

Маскалева Ксения Лактионовнана — уборщицана.

Малахова Дора Ивановнана — лаборанткана.

Малышкин Петр Васильевича — машиниста.

Оболь Валентина Филипповнана — стрелока.

Обливальный Виктор Андреевича — электромонтера.

Подлипный Алексей Ивановича— сталевара подручнена.

Панеев Павел Максимовича — производственно-технически дешара бюро начальника.

Паршиков Михаил Васильевича — гальваника.

Рахмилова Надежда Константиновнана — мастера.

Самсонов Иван Алексеевича — слесара.

Сулейманов Мицсафа Аюбовича — стропальщика.

Севрюкова Мария Яковлевнана — крана машиниста.

Симагин Александр Платоновича — электромонтера.

Северенко Владимир Андреевича — сталевара подручнена.

Шерепа Зоя Аркадьевнана — йоккхагIйолча бухгалтера.

Харсеева Лидия Ивановнана — уборщицана.

«Сельхозтехника» Нохч-ГIалгIай республикански объединене гIолла

Бутов Григорий Андреевича — колхозаштеи совхозаштеи производственни гIулакх деча управлене начальника.

Кирвалидзе Вера Леонтьевнана — комплектовщицана.

Лысенко Петр Демьяновича — слесара.

Мантуренко Надежда Александровнана — йоккхагIйолча бухгалтера.

Марченко Иван Степановича — контрольно-ревизионни отдела начальника.

Ряднов Иван Прохоровича — воккхагIволча прораба.

Суворин Иван Васильевича— тракториста.

Сольнышкин Иван Павловича — керттерча бухгалтера.

Юрченко Татьяна Васильевнана — машиний оборудованеи отдела начальника.

Промышленни доацаш гIулакх деча Грозненски конторе гIолла

Варварский Николай Максимовича — швейцара.

Винокуров Михаил Яковлевича — пенсионера.

Джамалдаев Усман Джамалдаевича — проводника.

Дьяченко Михаил Алексеевича — швейцара.

Дик Михаил Яковлевича — швейцара.

Железняков Иван Тимофеевича — пенсионера.

Капланов Шамсудин Эльмурзаевича — проводника.

Курбанов Ахмет Ибрагимовича — проводника.

Сереженко Владимир Максимовича — бухгалтера.

Шавкута Дмитрий Алексеевича — швейцара.

Щербаков Николай Алексеевича — швейцара.

Къахьегамхой депутатий Ленински районни Совета исполкоме гIолла

Кравченко Федор Ивановича — пенсионера.

Петухова Анна Федоровнана — пенсионеркана.

Нохч-ГIалгIай республикански цIий доаккхача станце гIолла

Богданова Нина Никитичнана — прачкана.

Жукова Анна Александровнана — медицински сестрана.

Исланов Павел Петровича — фельдшера.

Колесников Николай Ивановича — шофера.

Лунева Мария Алексеевнана — санитаркана.

Мельникова Евгения Васильевнана — лаборанткана.

Маркин Николай Кирилловича — плотника.

Сорокина Серафима Ивановнана — лора.

Соколова Александра Ивановнана — гардеробщицана.

Тутуева Елизовета Федоровнана — медицински сестрана.

Терешенкова Вера Степановнана — лора.

Харченко Ольга Николаевнана — медицински регистратора.

№ 7724 йолча центральни сберегательни кассе гIолла

Верешагина Раиса Парфирьевнана — йоккхагIйолча контролера.

Каспарова Наварда Артемовнана — йоккхагIйолча контролера.

Шейкина Тамара Александровнана — йоккхагIйолча контролера.

Профтехобразоване Нохч-ГIалгIай республикански управлене гIолла

Бриль Роман Давидовича — воккхагIволча методиста.

Бородулин Борис Ефимовича — инженера.

Матвеев Виктор Михайловича — воккхагIволча инженера.

№ 1 йолча Грозненски пассажирски автотранспортни предприяте гIолла

Гаврилин Сергей Ивановича — плотника.

Кейгина Нина Михайловнана — болхлочоа.

Кадыров Абдулазима — шофера.

Лысенко Александра Ивановнана — складчика.

Морозов Александр Федоровича — шофера.

Пояркова Клавдия Ивановнана — болхлочоа.

«Автоспецоборудование» яхача Грозненски опытно-экспериментальни заводе гIолла

Быковская Любовь Ивановнана — йоккхагIйолча инженера-экономиста.

Дик Исаак Григорьевича — снабжене отдела начальника.

Жуков Владимир Николаевича — мастера.

Логинов Юрий Васильевича — формовщика- залнвщика.

Литвинов Георгий Митрофановича — слесара.

Мысин Тимофей Маркеловича — заточника.

Федорова Екатерина Павловнана — крановщицана.

Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста министерства проектно-конструкторски бюро гIолла

Албогачиев Бексолта Хьамида — пенсионера.

Барзкъаш тоадечеи тегачеи Грозненски фабрике гIолла

Эрбиев Заинди Эрбиевича — пенсионера.

Грозненски бувзама эксплуатационно-технически узле гIолла

Пасаженникова Раиса Андреевнана — инженера-экономиста.

Сапаров Абубакар Сапаровича — электромонтера.

Нохч-ГIалгIай республикански медучилище гIолла

Зибина Анна Лукиничнана— кассира.

Пчеленко Анна Сидоровнана — сестра-хозяйкана.

«Жилгражданстрой» яхача гIишлон-монтажни треста № 105 йолча дIа-юха лелача механизировании колонне гIолла

Муратиди Александра Георгиевнана — йоккхагIйолча бухгалтера.

МВД ветераний совете гIолла

Дормидонтов Степан Григорьевича — пенсионера.

Кобяков Николай Алексеевича — пенсионера.

Круглова Мария Тимофеевнана — пенсионеркана.

Леонтьев Дмитрий Ивановича — пенсионера.

Маклецова Антонина Сергеевнана — пенсионеркана.

Маркович Наум Исаевича — пенсионера.

«Консервплодоовощ» яхача Нохч-ГIалгIай производственни аграрно-промышленно-торгови объединене гIолла

Атиев Саид-Ахьмад Атиевича — воккхагIволча инженера.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме гIолла

Ананьева Мария Ивановнана — персональни пенсионеркана.

Вишнякова Ханифа Османовнана — персональни пенсионеркана.

Истомина Анна Ивановнана — персональни пенсионеркана.

Мамлеев Хусаин Бургановича — персональни пенсионера.

Найденов Борис Борисовича — персональни пенсионера.

Раздорский Григорий Алексеевича — персональни пенсионера.

Савельева Клавдия Николаевнана — персональни пенсионеркана.

Филипенок Аполлинария Титовнана — персональни пенсионеркана.

Шаповалов Андрей Ивановича — персональни пенсионера.

Юрченко Федор Ивановича— персональни пенсионера.

«Грозэнерго» РЭУ малхбузехьарча электрически сетешка гIолла

Бывалин Игорь Ивановича — ремонтно-гIишлон цеха начальника.

Захаров Василий Андреевича — автослесара.

Злобина Любовь Филипповнана — уборщицана.

Коломыйцев Семен Трафимовича — мастера.

Коломенко Матрена Федоровнана — дежурни электромонтера.

Кравец Михаил Григорьевича — плотника.

Липовецкий Михаил Марковича — электромонтера.

Малых Надежда Степановнана — техника.

Орлов Василий Петровича — электромонтера.

Сребняк Николай Ивановича — слесарь-сантехника.

Хворостова Анна Ивановнана — кхерамзлеи техника йолча инженера.

Республикански противозобни диспансере гIолла

Боголей Анастасия Егоровнана — лаборанткана.

Возжова Антонина Гавриловнана — керттерча лора.

«Родина» яхача сомийбаьцадаарий совхозе гIолла

Башаева Акулина Васильевнана — болхлочоа.

Лысенко Александра Дмитриевнана — хаьхочоа.

Михайлюкова Мария Васильевнана — болхлочоа.

№ 56 йолча юкъерча школе гIолла

Аманатиди Ольга Кирьяковнана — автодела хьехачоа.

Борисенко Матвей Филипповича — пенсионера.

Леонов Григорий Ивановича — пенсионера.

Рябуха Ольга Ивановнана — хьехархочоа.

Тароремонтни предприяте гIолла

Луконина Наталья Афанасьевнана — керттерча бухгалтера.

Курутина Валентина Георгиевнана — керттерча бухгалтера заместитела.

№ 1 йолча домоуправлене гIолла

Коптева Домна Никифоровнана — дьорника.

Шурий промышленноста объединене автобазе гIолла

Альбекхаджиев Саид Альбекхаджиевича — шофера.

Аваков Сергей Васильевича — автослесара.

Бизин Алексей Ивановича — шофера.

Вылегжанина Нина Арсентьевнана — техника.

Воробьев Алексей Емельяновича — автослесара.

Крылов Александр Ивановича — склада заведующена.

Никитина Мелания Ивановнана — йоккхагIйолча диспетчера.

Нохч-ГIалгIай АССР адвокатий коллеге Президиуме гIолла

Назарова Анна Степановнана — пенсионеркана.

Семенов Павел Семеновича— пенсионера.

№ 22 йолча юкъерча школе гIолла

Голосман Мери Леонидовнана — хьехархочоа.

Овчинникова Анна Яковлевнана — хьехархочоа.

Растеванова Александра Васильевнана — хьехархочоа.

Шавелянц Вартан Григорьевича — хьехархочоа.

«Росбувьторг» Нохч-ГIалгIай республикански торгови базе гIолла

Андриевский Василий Сергеевича — юрисконсульта.

Нохч-ГIалгIай АССР бувзама производственно-технически управлене гIолла

Галюк Надежда Михайловнана — отдела начальника.

ДIаьхдаь ди долаш гIонна йолча школе гIолла

Захарова Софья Александровнана — дIаьхдаь ди долча группа воспитатела.

Шубина Ольга Станиславовнана — пенсионеркана.

Социальни Iалашон Ленински районни отделе гIолла

Баранов Петр Васильевича— пенсионера.

Нохч-ГIалгIай пачхьалкхеи университете гIолла

Акельдин Николай Тимофеевича — граждански оборона воккхагIволча хьехархочоа.

Афанасьев Константин Федоровича — юкъарча физика кафедра доцента.

Агапов Поликарп Ерофеевича — слесара.

Былов Владимир Михайловича — эрсийн доазол дехьарчеи литература кафедра доцента.

Брагин Алексей Николаевича — ботаника кафедра воккхагIволча хьехархочоа.

Брыков Александр Ивановича — алгебраи геометреи кафедра воккхагIволча хьехархочоа.

Гриценко Николай Павловича — исторе кафедра профессора.

Горчаков Григорий Степановича — дешара мастера.

Голиков Алексей Ефимовича — политэкономе кафедра воккхагIволча хьехархочоа.

Гудзеватая Елизавета Савичнана—анатомеи физиологеи кафедра йоккхагIйолча хьехархочоа.

Дубовицкая Елизавета Сергеевнана — швейцара.

Демиденко Александр Ивановича — политэкономе кафедра воккхагIволча хьехархочоа.

Дулерайн Рувим Павловича — философе кафедра доцента.

Ершова Анна Лаврентьевнана — швейцара.

Истратов Михаил Сергеевича — хаьхочоа.

Иванов Вениамин Ивановича — дешара мастера.

Ковнацкий Евгений Павловича — доцента.

Ласкина Евгения Дмитриевнана — швейцара.

Лобойко Дарья Васильевнана — КПСС исторе кафедра йоккхагIйолча хьехархочоа.

Лапина Аустра Оттовнана — дешара мастера.

Лебедев Александр Александровича — кадрай отдела начальника.

Мозговой Василий Александровича — керттерча бухгалтера.

Муратова Анна Николаевнана — химе кафедра йоккхагIйолча хьехархочоа.

Мещеряков Николай Васильевича — Iилман коммунизма кафедра ассистента.

Новицкий Иван Ануфриевича — коменданта.

Осадчий Иван Степановича— философе кафедра воккхагIволча хьехархочоа.

Попов Виль Евлампиевича— физвоспитане теоретически лардий кафедра воккхагIволча хьехархочоа.

Проскурина Валентина Васильевнана, — кастеляншa.

Суркова Федосия Дмитриевнана — швейцара.

Сааков Григорий Бартановича — завхоза.

Сербина Антонина Иосифовнана — математически анализа кафедра доцента.

Фисенко Елена Михайловнана — лаборанта.

Филатова Антонина Ефимовнана — швейцара.

Филонович Павел Эльпидифоровича — философе кафедра воккхагIволча хьехархочоа.

Шкаф Елена Стефановнана— ботаника кафедра доцента.

Шумаева Нина Дмитриевнана — йоккхагIйолча лаборанта.

Эдельбаева Айшет Юсуповнана — уборщицана.

Яковлева Ефросинья Григорьевнана — швейцара.

Грозненски мехкдаьтта институте гIолла

Безродный Георгий Семеновича — мастерской заведующена.

Гладченко Константин Степановича — воккхагIволча инспектора.

Гончаренко Варвара Степановнана — диспетчера.

Григляшевская Мария Иосифовнана — керттерча бухгалтера заместитела.

Дьяченко Константин Ивановича — персональни пенсионера.

Коптев Василий Антоновича — КПСС исторе кафедра доцента.

Калугина Ася Семеновнана — лаборанта.

Карамова Маргарита Григорьевнана — керттерча библиотекара.

Макарова Агафья Гавриловнана — кладовщика.

Неткачева Нина Александровнана — йоккхагIйолча хьехархочоа.

Оборская Елена Эдуардовнана — секретара.

Рехвишвили Мария Виссарионовнана — диспетчера.

Семенова Софья Семеновнана — уборщицана.

№ 2 йолча юкъерча школе-интернате гIолла

Абозина Антонина Павловнана — швейцара.

Бузова Анна Павловнана — бийсанарча няняйна.

Гаталайчук Раиса Львовнана — секретара-машинисткана.

Емельянчик Нина Григорьевнана — пенсионеркана.

Ростунов Валентин Константиновича — пенсионера.

Селезнева Мария Абрамовнана — медицински сестрана.

Сапрунова Вера Сергеевнана — складчика.

Саксонова Мария Петровнана — бийсанарча няняйна.

Токмачева Анна Константиновнана — пенсионеркана.

Грозненски йий доаккхача заводе гIолла

Альтемирова Зайнап Сардаловнана — дворника.

Глинос Валентина Яковлевнана — пенсионеркана.

Жеребцов Георгий Федоровича — пенсионера.

Ингорнкоянц Гэадон Ониньевича — дворника.

Козлова Августина Николаевнана — пенсионеркана.

Камакин Тимофей Ивановича — пенсионера.

М. Ю. Лермонтова цIерагIча республикански эрсий драматически театре гIолла

Бойко Иван Власовича — пенсионера.

Волтлохин Борис Израйлевича — керттерча администратора.

Вайнштейн Владимир Эмануиловича — пенсионера.

Евдокимова Надежда Ивановнана — контролера.

Куклин Леонид Семеновича — персональни пенсионера.

Оглоблин Виктор Наркисовича — артиста.

Тайц Нина Мироновнана — халхъ ТЮЗ-а режиссера.

Шейнина Лия Иосифовнана — пенсионеркана.

Грозненски производственни швейни объединене гIолла

Еникова Мария Петровнана — уборщицана.

Зубарева Евдокия Ивановнана — кладовщица.

Макорова Ольга Петровнана — швея-мотористкана.

Николаева Анастасия Гавриловнана — кладовщика.

Сердобинцева Ольга Алексеевнана — швея-мотористкана.

Эльмурзаева Зайнапа — уборщицана.

Яцкина Анна Анатольевнана — уборщицана.

Грозненски почтамте гIолла

Болкина Вера Гуковнана — почтальона.

Бритикова Евгения Павловнана — почтальона.

Еремина Мария Павловнана — почтальона.

Минкаилов Салауди Минкаиловича — бувзама отделене начальника.

Попова Валентина Андреевнана — йоккхагIйолча инструктора.

Сергиенко Александра Федоровнана — оператора.

Сергеева Надежда Григорьевнана — бувзама отделене начальника.

Шумило Федосия Сидоровнана — почтальона.

«Чечингазстрой» треста Грозненски Спец. СМУ гIолла

Батракова Людмила Ивановнана — йоккхагIйолча инженера-экономиста.

Бречко Ксения Андреевнана — слесара-монтажника.

Вьюнникова Полина Сафроновнана — йоккхагIйолча инженера.

Гусов Александр Федоровича — воккхагIволча бухгалтера заместитела.

Стропов Константин Ксенофонтовича — кадрашта волча воккхагIволча инспектора.

«Грознефтегеофизика» яхача тресте гIолла

Артамонов Борис Николаевича — пенсионера.

Викторов Борис Николаевича — пенсионера.

Кнестянина Анна Федоровнана — пенсионеркана.

Строцкий Георгий Николаевича — воккхагIволча геофизика.

Слесарев Игорь Ивановича— пенсионера.

Филько Иван Федоровича — воккхагIволча геодезиста.

Грозненски городской телефонни станце гIолла

Бурдуков Михаил Моисеевича — электромонтера.

Макеев Иван Александровича — электромонтера.

Тюльпин Иван Тимофеевича — пенсионера.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный

1977 шу, 27 июль.

Доазол дехьара

Карарча пятилетке Болгаре транспортникашта хьалхашка латтарех лоархIамегIа дола цхьа деккар — дукхха тоннаш йолу контейнераш дIа-юха кхехьара система хьаелга.

Из деккар кхоачашъделга айхха дувзаденна да СЭВ членаш долча мехкаша социалистически экономически интеграце комплексни программа кхоачашъярца. Софис, Пловдиве, Плевне, Варне мехка кхыча городашка хьаьлй контейнераш дIачуэцара йола лаьрхIа площадкаш.

СУРТА ТIА: Софийски контейнерни терминале.

БТА — ТАСС сурт.

ВIАШКАБЕНА ГО

«Цар юкъмарий сурт ма даккхалахь, во хетаргда царна из», — аьнна хоам бир сога Дэки яхаш цIи а йолаш волча цхьан къаьнача японцо. Цхьа сахьат хьалхагIа Осака яхача городера Айрин район сога хьахьокха лаьрхIар цо. Ерригача квартале цаI мара йоацача дуккхазза вIаштIаръяьча, Нанкай яхача частни машиннаькъа эстакадана йистте кизгахи бетонахи даь тайша Iалаьмат а хинна урагIъяха латтача зданена дIатIаккхаьчар тхо. «Ер я даькъазачар рынок», — аьлар сона улувваьнна веначо.

Ишта овл Айрине къахьегама биржах. ХIара Iуйрийна из хьалйиззе хул хьашт долча балха баха кийча болча нахах. Города кхыча районашкарчул дуккха а дукхагIа хул уж укхаза. Мукх диаьча аьшкахи дохкаулгехи даьча горингашка, юххе деннача улгехи даьча горингашка, юххе гIолла юкъюкъе татаца тIехъювлаш поездаш а йолаш, хьувз Осакера - йоккхалга диллача Японе шоллагIча городера — эггара даькъазагIа бола эзараш нах. Цхьадола цIеной эстакадана кIал доахкаш санна да, цудухьа хеталу электричкай чархаш цар тховнашта тIагIолла уд аьнна. Бакъдар аьлча, «даькъазачар рынке» шодаца цхьанне а леххац цига бахараш. Кхы фу дергда тIаккха, нагахьа санна моцалла дов доахкаш дагIаш цIагIа бераш хилча? Тахан аьттув ца боалаш бисараша, хIаьта уж дукхагIа бараш ба, газеташи кIезиг-дукха пахашкаши кIал а тайсе Iуйранга балладца дIабувш шонкаш яьна кулгаш эггара хьалха корах чукховдадар духьа.

Айрин яха район кхыметтел долла хIама тIадолча городской карташ тIа белгалъяь а туристски путеводителашка хьоахаеш а яц. Городской Iаьдалаша Осаке хозагIа йолча моттигех лархIац из. Цхьабакъда, шоай капитал гIойле йолча тайпара дIадилла улладе моттиг я шоана яхаш нахага кхайкадеш итташ банкаш ягIача города центральни улицех цхьаннегара — Мидо-Судзегара Айрине кхаччалца метро кхо остановка мара яц ерригаш а. Машиннаькъа эстакадо дIа-юха кхийсача санна хеталу ши автомобиль а вIашъюххе гIолла тIехйоалалургйоацаш готтига улицилгаш. Вешта, ханага дилалача моцагIе я денз «даькъазачар рынкера» болх нийсбаларга догдоахийла яйнача нувхаш дIаккхухьарий гIудалкхел дуккха а кIезигагIа я укхаза машинаш. Яьнна мож а тIаювхаш тиша тIолхаш а йолаш волча воккхача саго дувц сона, ше дIателача макулатурах цхьан дийнахьа эзар иен гаргга эц ше яхаш. Цаваллал хIага ма даа тоъаргдолаш да из ахча, нагахьа санна чуIеча моттигах, транспортах, барзкъах мах бала ца безе.

Айрине яц е универмагаш а, е йоккхий специализированни тикаш а. Торгови фирмаша пайда хьалургбоацаш лоархI из район. ХIаьта а цхьаь цхьаннахьа яц цига миссел дукха лелаяь хIамаш йохка моттигаш. Ломбардера ух уж укхаза, хIана аьлча районе бахача дукхагIбарий торо яц каралоацама дIачутийнна хIамаш юха хьаэца.

Нах хьа а хулаш хьалкхуз берий майдашта моттиг йоацача Айрина готтигача переулкашка. Укхаза хьахул цIаккха а къел качара ярг йоаца керда дезал. Цигара дIаваха атта дац. Городе даьсса латт дика кийчдаь дуккха цIеной да, гIишлошъеча компанеша квартирах дехаш дола 15—20 миллион иен Айрине вахача мугIареча сата гIанахьа а бIаргадайнадац.

Цхьа бахьан а вахара кхоачамбергбола ахча даккха торо йоацаш болча дезалий дуккхача даьша шоай юххедиса гурашкилг квартале алхха цаI мара йоацача, къеча наьха безам тIаозаш хьалтеха газетий оагIош йоахкача майдан тIа кхухь. Уж велотрека тотализатора Сводкаш. Сона улувваьнна лелачо дувц, цхьабарий белгтала бала а боал аьттув цу моттигерча хьалашка диллача лайза тоъал дукха ахча даккха. Цхьабакъда, юххера уж а къахьегама биржа кхерий лагIаш тIа боагIийс.

ХIаьта дукхагIчар, кхетадеш ма-дарра, дIадоаккхийт ахча. ХIаьта цул тIехьагIа сов гIайгIане бахе юхе мел дисар а меле чаккхдоаккх. Сахьаташ доах цар наькъа юккъе бадаш, хIаьта хьал-Iо ухараш юхxе гIолла тIехбувл уж вIалла теркал а ца беш.

Мидо-Судзенан цига бахараштен гоама я Айрин, нах маларга, наркоманега, зуламашка баьхараш из я аьнна а хеташ. Цхьабакъда, уж горингаш децаре, сел сиха Iовргьяцар осакски хьалдарий банковски счеташ. Айринцаш шоаш кIезига хул Мидо-Судзе, цар хIама дац йоккхийча банкашка дIачудала.

Шоай традицегIа царна чIоагIа цеко йолаш алхха цхьа способ мара яц бIаьхий хила — тотализатор. АргIанара ловзар чакхдаьнначул тIехьагIа михо майдан тIа гIолла хьал-Iо лехкаргья хьерчаяь афишаши таблицаши, нухаш гулъеш волча моллагIча цхьанне уж хьагулъялица. Хозяина расчет хьакхайкаяьчул тIехьагIа а кастката боагIа укхаза япоцаш, уж боагIа «даькъазачар рынке» очереде оттале хьалхагIа шоай хинна юхе йиса догдоахийла йоаяр духьа.

В. САПРОНОВ,
ТАСС корреспондент.

Осака.

«ХЬАЬКЪАЛАШ ДЕГIАУХ»

Юкъера лаьрхIача хIара шера эзар гаргга лор дIавода Индера дегIадаьхкача капиталистически мехкашка, аьнна хоам баьб Самачар яхача индийски къаман информационни агентства. Уж — мехкарча ерригача медицински дешара заведенеш йистеяьхарех итт процент хIана бац аьнна.

Дукха Iилмахой, Iилман техникан тайп-тайпарча доакъошкара дипломированни специалисташ дегIаухача мехкашкара капиталистически дунен промышленно - дегIаяьхкача паччахьалкхенашка дIаахарах хIанзарча социологаша «хьаькъалаш дIаахар» оал. Цун бахьанаш кхетаде хала дац. Йоккхача бизнеса доал дерашта опыт йола лораш, инженераш, Iилмахой кхычахьара ийбар дуккха гIойленагIа да шоайнга уж кийчбарга дукха ахча дIаухийтачул. Цу тIа мах а дуккха кIезигагIа тел кийчбаь баьннача «кхычарна»: ХIанз кхы баха моттиг вIалла мичай аккхар йоах цар. Цар алхха цхьа багаж, «Монд» яхача французски газето белгалдоаккхачох, знанеш ма йий.

Цунца цхьана — хIаьта из парадокс санна лоархIаш а да — специалисташ дIаадаро гIо ду Iилман техникан даькъера Малхбузен дегIадаьхкача мехкий производство дIахо айяра, дегIауха мехкаш тIехьадисарга кхоачаву, наьха санна лохъю цар экономически потенциали дунен халкъашта юкъера сийи.

Иштта цIоз мо лел хьалдараш массе даькъера специалисташ мехкашкарен континенташкарен, къаьстта а Азера, кхайкаш гулбеш, доккхий алапеш тергда, эггара тIехьагIа араяьннача техникаца кийчъяь лабораторешн кабинеташй хулийтаргья шоаш яхаш цар дог а оттийташ. ХIаьта кIезига бац цар дувцачох теша а тешаш, хIанз укх сахьата дIаьхий хила гаьна долча шоай мехкашкара дIаухаш бола специалисташ.

Цхьабакъда, «байдда дIабахарех» дуккхагIбараш дукха ха ялалехьа, шоашта хийра долча вахара хьисапах тоссабенначул тIехьагIа, хабарах а доацаш, бокъонца шоашта бIаргаяйнача «дезача лаьттан» камаьршалахи беркатахи дог Iаббалца чам а баьккха, дукхагIча хана «бебе бесаш дарий», вешта аьлча шоллагIча сортах болча граждалий, цхьатарра бокъонаш йоацача хьал тIа а нийсбенна, шоайцигахьа юха цIаберзанза ца боалаш хул.

Индийски кепайоазою цкъа санна дуккхаза а гIеттадаьд мехкара «хьаькъалаш дIаухаш» хиларах дола дош, дIадийхал океанал дехьарча вербовщикаша законагIа доацаш леладу гIулакххаш хоадамболлаш юхатохилга. Из-м кхетадеш а да. Индера специалисташ дIаахаро мел зе ду бокъонца кхетадара статистически даннешка хьежача кхоачам ба. Самачар яхача информационни агентства хоам бу, алхха цхьа лораш дIаахарах хула зе шера бIаьш миллионаш рупей маьха хиларах.

Цо юха ца тоха йиш яц мохк социально-экономически дегIабоагIилга. Масала, беррига мехка бахача нахах 80 процент гаргга бахача юрташкарча районашка 10 эзар сага лоархIаш цхьа лор мара кхачац.

Прогрессивни индийски общественносто правительство тIахьех «хьаькъалаш дIаахара» бахьанаш дIадахара тIаерзаяьча мероприятей шерреи лерттIеи система кхы тIехьа ца йоалийташ кийчъяран чаккхъяккхаран.

И. КОЛГАНОВ.
(ТАСС).

КIАЛЛА ГIОЛЛА БИЛЛА НИКЪ

Люксембургера «Натура» яха Iалам лорадара ассоциаци оарцдехаш я. Солеуври, Лимпачи яхача нах бахача моттигашта юкъерча дукха бIаьха боацача наькъа тIа дукха зIийнаши теккхаргаши леш моттинийсъенна́й. Из сендухьа да хIанз а ховш дац, бакъда, хIара Iуйранна из шоссе хьалбизза ядаш хул автомобилий чархаш тIехийнна уж хIамаш. Цу гIулакха лаьрхIа шоссена кIала гIолла туннель яккха соцам бир.

Цхьабакъда, цхьабараштa из пайдана хургдац мот. Мишта дIаккхетаергья зIийнаш туннель шоашта ярах? — хетт скептикаша. ДикагIа хургдацар-теш машинаш лехкараш дукха сиха ца лелийтара наькъа знакаш оттайича.

А. ЦУКАНОВ.
АПН соб. корр.

Брюссель.

IАЛАМ—АДАМЛЕН РУЗКЪА

ШОЛЖ—НУВХАШ КХУВСА МОТТИГ ЯЦ

Вай паччахьалкхено Iалальмате дукха рузкъа дIаухийт Даьхен Iалама ганзаш совъяхарген уж лораярген. Миллионаш сомаш ахча дIаух ше-шегI а, вешта промышленни предприятеша дIадехкаш а чIаьрий леладеча Iамашке доагIача хишкеи Iочуухаш дола бIеха хиш цIендара еча гIишлошка, оборудованега. Из бIаргагу Грозне, Назране, МалгIабике, кхыча моттигашка хьалдеча, хиш цIендеча гIирсашка хьежача.

Ерригаш а йийцача, уж дукха моттигаш я тайп-тайпара географи а долаш. ЮхегIарча темах лаьца къамаьл дича, из я Шолжах цIена хий делга. Цу хьакъехьа дукха хIама де йиш я из доагIача бердий йистошка, хи юхе бахача наьха.

Чкъаьрий лорадеча болхлой инициативах рейдови бригадаша техкад Шолжа бердий йистошкара санитарни хьал. Санитарни хьалага хьажаро гучадаьккхар Шолжа йистошка бахача нахах дуккханеша цун бердашка нувхаш, кхалаж дIаккхувсилга, сапа доалла хий а кхыйола бIеха хIамаш а цун хишка чукхувсилга. Цу моттигашка берригача бахача наха бовзаш ба горисполкома «города Грозней Шолжа хиней цIеналах» лаьца баь соцам, хIаьта а цу тIа дувцаш дола гIулакхаш кхоачашде тигац цар. Нагахьа бовза шун безам бале, ераш ба царех цхьабараш: Итаев Махьмуд, Майоров Иван, Асаев Абусупьян, Гарбузов Владимир.

Дуккхачар Iаьдалга хоаттам боацаш, шоай лоIамах, бIаргча инженерни гIишлош хьалъювгI, шоай цIеношкара яьле Шолжа хих дIаккхетталца турбаш ехк, хIаьта цар чу гIолла бIеха хий а, цIено а, кхыйола бIеха хIамаш а дIачутувс хи чу. Из хIама бахьан гIод даьккха ва Балашов Сергей, Яхнецян Аревик, Шамойский Евгений, кхыбараш.

Рейдови бригада гучадаьккхачун итог еш, ала йиш йолаш да, Шолжа берда йистошка бахача нахах дуккхабараш хи чура садоалла хIамаш (чкъаьрий, кхыяраш) йовра гIулакха бехке болга. Цу наха гIодаш детте а, хиво тахаланца «хьайиду» царгара ший Iалама дола дохьажа «порцеш». ТIаккха промышленни предприятеша дер хIаьта а гуча ма дий.

Iалальмате доккха лазар да вай хишта цар чу машинаш юлилга. Республика наькъашка каст-каста го йиш я, хи йисте а дIаюкъе яьккхе машин дIа оттайий а шофер ведараца цунна хий детташ воаллаш. Хи чу гIолла дIа-юха дарж, Iалама зе а деш, цунах Iоухаш дола даьтташ, кхыйола мехкдаьтта продукташ.

Цхьабараштa хеталу: фу хиннад цига, цхьа машин мара йий из йилар? Цу цхьанне цаI мара йилаяц, тIаккха дIалархIал, масс хул уж ден-бус, бетта, шера?! Цу хIамо а чIоагIа бIехду вай хиш.

Чкъаьрий лорадара инспекце цу гIулакххашца къовсам лоаттабу, хIаьта геттара харцахьбаьннача бехкечарна таIазар ду, гIодаш детт.

ПМК-7 шофер Калинин Виктор Аргун хи чу ше гематит яха материал дIаккхихьа машин йила дIаэттавар. Гематитах юхедисар а машинах аралхьа даххийса даьтташ а хи чу Iоухар... БоагIаш бола бехк бир цох шофера. Уж тайпа масалаш дукха довладе йиш я.

Хоадам боллаш да, паччахьалкхен инспекторий зIаммига мара йоацача коллектива ший низаца вай хишкара чкъаьрий ганзаш лорае а совъяха а низ кхоачаргбоацилга. Цу гIулакха доагIаш дола дакъа лаца декхарийла я вай еррига общественность, цхьаккхе а юстара латта вIаштIехьдац цу лоархIамерча балха.

Ховш ма-дий, моллагIа гIулакх хьанийцача а, дуккханеша цхьана хьадеш хилча, де веннар цунах дулулга.

Р. ТИМОШЕНКО,
Нохч-ГIалгIай республикански чкъаьрий лорадара инспекце инструктор.

IАЛАМ ЛОРАДАРА ИЗ ДОВЗА ДЕЗА

СССР кердача Конституце проект шерра ювцача укх хана Iалам лорадара Ерригсоюзни общества членашеи беррига Iалам дезарашеи хоза хеташ еш цу тIара барайттлагIа статья. Цу тIа къаьгга белгалбаьккхаб Iалам (лаьтта а цу тIара са доаллаши хьалтIайоалаши йола хIамаш а) лорадара Iалальмате бокха лоархIам.

Алхха цхьан иттлагIча пятилетке Iалам лорадара паччахьалкхено къоастадаьд 11 миллиард сом ахча. Къаьстта белгалдаьккхад дийна хIамаш лораяра дош. КIоаргга тахка безаш ба дийнача хIамаштен уж дахача хьалаштеи юкъера бувзам, хувцалуш долча хьалашка уж хIамаш йоалаш хилари географически зонашта уж екъалуш хилара закономерносташи. Нохч - ГIалгIайчене яхаш я 60 тайпара млекопитающи оала дийна хIама, 200 совгIа тайпара оалхазар, 24 — рептилий, 8 тайпара амфиби.

Из таханардар да. ХьалхагIа гIулакх кхыча тайпара хиннад. 18-ча бIаьшерен 70-ча шерашка вай мехка хиннача Iилмахочо С. Г. Гмелина цецваьнна дийцад Тирка йисте а шаьрача аренашка а дахаш хиннача бакхарех, оалхазарех. Дукх саьрч, лийгаш, налаш, сайгакаш, акха котамаш, боабашкаш зийнай цо. Иштта цо дувц эрий ара лийннача бIарзий, акхача говрий ремаех.

Оакхарий кIезигдалар дерригача дунен тIа гучадьннад. Укх тIеххьарча 350 шера лаьттара фу хаьда дIадаьннад 60 тайпара акха, бIаь гаргга тайпара оалхазараш; царех кхоалагIа дакъа — тIеххьарча 50 шера, вешта аьлча хIанзарча наьха хана. ХIанз 300 гаргга дийнача хIамай тайпа да фу хадаш латташ.

Ховш да, фу хаьда оакхарий, оалхазараш кхы хьа ца хулга, бакъда, вай торо я хIанз кIезига дисараш дебийта. ХIанз вайна дика довзаш да «ЦIе книжка, «ЦIе книжка» яхар — чIоагIа дика хIама да. Цу тIа дIаязду лораде деза оакхарий, оалхазараш. Нохч - ГIалгIайченера а дийна хIамаш я книжка тIа язъяь.

Вай республикерча краеведчески музее вIашагIъелла я лорае езача хIамай выставка. Цу тIа къаьстта лораде деза аьнна гойташ да цIокъ. Геттара кIезига дисад уж циска хьисапе оакхарий вай республике.

1959 шера март бетта Эса юххе уллача Оалкама гаьна доацаш, Орджоникидзе цIерагIча колхоза болхлоша Багаевеи Сысоевеи дийра цIокъ. Нала а бийна, хIама дуъаш даьллача цунна тIаккхаьчабар уж. Шийна новкъарле ерашта тIакхоссадала кийчденна хиннадар цIокъ... Меражка тIара цIогага кхаччалца 2 метри 20 сантиметри дIаьха дар из.

Тропически цIокъал дуккха доккхагIа хиларца белгала да кавказски цIокъ: беса спирдагIа, хIаьта дукхагIа даьна, цо сомагIа болаш да. Дунен аукционе боккха мах болаш я цIокъа цIока. Советски Союзе кIезига да уж, цудухьа уж лораду. Кавказа къилбаседа оагIорахьа дукхагIа да цIокъарч. Уж шоашта дайра яхаш хул чарахьий, жа Iуй.

Дега гIоз луш гIулакх да вай хана дагестански тураш ебаш хилар. Геттара лакхача, цIаккха лоа ца дашача лоамашка го йиш я цар Iулаш. ЧIоагIа фе аьхка да тур. Цо буц юъ. Цар Iулаш хул 15—20 тур юкъе йолаш. ХIаьта Iай цар Iулаш доккхагIа хул.

Тура дIоахал 130 сантиметр хул, лакхал — цхьа метр, дозал — 60—80 килограмм. Тура дика хIама бIаргагу, лерга ира я, дика хьадж кхетт. Июне яхк тураш. Аьхкий кIезигагIа хул цар моастагIий: цу хана бирса оакхарий лоамашка ахац. ХIаьта Iай тураш хьунашка яьхкача уж йоаю берташа, цIокъаша.

Шелковской районерча Тирка йистерча аренашка 1973 шера вIашагIъеллар арен заказник. Из заказник йир СССР дIадоалаш латта дрофа яха оалхазараш лорадара. Дрофа дозал 12—21 килограммага кхоачаш хул. Ткъамаш 2 метри 20 сантиметри шорал долаш хул. Лакхера бедаргаш тIадамаш тIа а латташ боарха я, лохеръяраш кIай я. Шаьрача арадах из оалхазар. ВIашагIкхийте Iулашца ях уж, хIаьта юъар — буц я. Вай мехкара дIайодац дрофа, хIаьта Украинера яр Iа даккха кхычахьа дIайодаш я. Лаьтта бу цо бIи, таьлмий шин фуъах доаккх. Дрофай яц бедаргашта хьоанал тела железаш. Цудухьа йоачан хилча чIоагIа йошаю уж: дикка йокъа ца елча ткъамашта гIатта магац. Эрий дада лаьтташ карадерзадарца гучча фу хадаш латт дрофай. Цудухьа уж дIаязъяьй «ЦIеча книжка» тIа. Из оалхазар лорадар — массане декхар да.

Музеерча выставке гойташ йола йоккха кIай цапля бедаргаш эггара хозагIа йолча хана хьахьокхаш я. БIаьстий цапляй букъа тIа хул 500—570 миллиметр йIаьха петар. Июль бетта Iойож из. XIX-гIа бIаьшу чакхдоалаши XX-гIа бIаьшу долалуш уж бедаргаш лелайора кхалнаьха кийнаш хозъеш. 1912 шера коммерсанташа 1 килограмм бедергех 1500 сом лора. ХIара цапляй 15—20 бедарг мара ца хилар лаьрхIача кхетаде хала дац килограммаш бедаргаш гулъяра уж мел дукха йоаеш хиннай. Цудухьа геттара кIезига дисад из оалхазар. ХIанз из йолаш я Волга, Тирка бердашка, царех хьаккхетача хин йистошка. Советски паччахьалкхено йоакхо яр бахьан долаш фу ца хадаш йисай цапля.

Выставке эггара хьалха гойташ я кIай цIог дола флан. Баьде боси кIай цIоги дола из оалхазар вай мехкара дIа а ца додаш дахаш да. Цар бIенаш ду шаьрача аренашка, хьунашка, хин йистен Iамарч долчеи моттигашка. ДукхагIча даькъе цар дуъ чкъаьрий. Цар бIенаш нийслу гаьнаш тIа, чхараш тIа, лаьтта. Кхо шу даьлча мара гIаттац уж оалхазараш.

Акха котамашта юкъе геттара кIезига йисай султански котам. Из хIанз нийслу Тирка йистерча эрзашта юкъе. Цо юъ буц а хи йистера дийна хIамаш а. Хоза я цун бедаргаш: сигала бесса яраш ув цIечарца, когаши йоккха зIоки цIе я. Цо бIи бу ушалашка хулача баьцех. Таьлмий дул 3—5 фуъах. Iан замалахьа уж котамаш Iулашца ях. Ша хьеккхача хана дукхагIа хул царна зенаш.

ХIанз музее гойташ йола оалхазарий мундаш кийчъяьй 20-ча шерашка комсомолец хиннача говзанча П. П. Семенченкос.

Iалам лорадара из довза деза. Выставкера экспонаташ цу гIулакха кийчъяь я.

И. ЭСТЕРЛЕ,
Нохч - ГIалгIай краеведчески музея Iалама отдела заведующи.

И. ПЛИЕВА сурташ.

ФУТБОЛ

«ТЕРЕК» — «ПАМИР»

«Пахтакораца» ловзаш нийсачул тIехьагIа «Терека» гIулакхаш дIахо миштa гIоргдахьогI яха хаттар шоашка деш бар республикера футбол езарех дукхагIбараш. ХIана аьлча котъяла торо а йолаш дIайодаш хиннача матче цIаьхха нийшача пкъаза дикача командас а дукха ха йоаккх юхаметта ца йоагIаш. Цу хаттара жоп дала дезаш дар дIадахача шоатта дийнахьа «Терекан» Душанберча «Памиран» юкъе хинна вIашагIкхетар.

Юххьанца а гучадаьлар Ташкентерча футболисташа ловзача хана шоашкара дийна гIалаташ дIадахара «Терека» футболисташа къахьийгалга. ХIана аьлча, массаза санна атакаш еш «Памирацара» матч а дIайолайр «Тереко», цхьабакъда, шоай наIараш лораяра а дукхагIа йоакхо йора цар. ДукхагIча даькъе из вIаштIехьдоахараш бар защитникаштен командa юкъарча мугIараштен юкъе буврзам лоаттабеш хинна Р. Зайдиновн А. Синькон. Хьашашта дагадоацача тайпара бургац каст-каста цхьаш оагIо тIара вокх оагIо тIа а йоахаш «Тереко» чакхъяха йолаяьча атакаша юххьанца а денз дукха хало тIаоттайир «Памира» защитникашта. Цудухьа царгара дукха гIалаташ дувлар. Масала, хьалхарча пхе минута массехказа угловойга йоаккх цар бургац. Иштта, 6-ча минуте угловой хьожаяьчул тIехьагIа А. Синькос саьнгара нийсса хьатеха бургац «Памира» наIарашка чутехар А. Чихладзес.

Цул тIехьагIа а шоай хьинар лаьгIдабзар вай футболисташа. 17-ча минуте А. Синькос шийга бургац хьаккхессача из защитникашта тIагIолла говза тIехьа а кхесса наIарашка чуяхийтар В. Соколова — 2:0. Из счет командашта кхы хувца ца могаш чакхъяьлар матч. Белгаладаккха доагIа шоллагIча тайме хьаьший кадайгIа ловза болабелча ловзара совле тоъал дукхача хана «Памирагахьа» яьнилга. Цхьабакъда «Терека» защитникаш фийла хиларах пар аьттув балабзар.

Кхоана Ростоверча армейцашца ловзаш хургья вай команда.

М. САЛМАНОВ.

ТУРНИРНИ ТАБЛИЦА
(30-ча августага диллача)

Командаш	Л	К	Н	Э	Б	О
1. «Пахтакор»	25	13	9	3	37—17	35
2. «Динамо» Мн.	25	14	6	5	34—16	34
3. «Спартак» М.	25	13	6	6	53—34	32
4. «Таврия»	25	13	6	6	37—19	32
5. «Кузбасс»	25	15	2	8	40—27	32
6. «Шинник»	25	9	11	5	34—25	29
7. «Терек»	25	11	6	8	44—31	28
8. «Нистру»	24	8	12	4	28—24	28
9. «Памир»	24	12	2	10	35—25	26
10. «Уралмаш»	25	10	6	9	35—39	26
11. «Динамо» Л.	24	7	9	8	32—36	23
12. СКА	25	7	8	10	24—30	22
13. «Торпедо»	25	8	6	11	24—34	22
14. «Спартак» Орд.	25	7	7	11	26—33	21
15. «Спартак» И.-Ф.	24	5	10	9	22—31	20
16. «Металлург»	24	5	9	10	15—27	19
17. «Кривбасс»	24	7	4	13	28—36	18
18. «Колхозчи»	25	7	4	14	25—47	18
19. «Рубин»	25	5	7	13	26—46	17
20. «Звезда»	25	2	8	15	18—41	12

Цу туре хьалхарча лига кхыйола командаш шоайла эштта лайзай:

«Спартак» (Москва) — «Кузбасс» — 1:2, «Спартак» (Орджоникидзе) — «Пахтакор» — 0:1, «Динамо» (Минск) — «Звезда» — 2:1, «Шинник» — «Уралмаш» — 1:0, «Динамо» (Ленинград) — «Рубин» — 3:2, «Таврия» — «Торпедо» — 3:2, СКА — «Колхозчи» — 1:0, «Кривбасс» — «Металлург» — 3:0, «Спартак» (Ивано-Франковск) — «Нистру» — 1:1.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 АВГУСТ
I-ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — «Iуйранара гимнастика». 9.30 — Мультфильмай программа. 10.35 — Римский-Корсаков: «Моцарт а, Сальери а» яха фильм-опера. 11.40 — «Городаши нахи» яхача циклацара «Свердловск—болхлой город я» яха телевизионни документальни фильм. 14.30 — «Хьа къахьегам, хьа сийле я». Кинопрограмма. 15.00 — «Лермонтов — художник». 16.00 — РСФСР Паччахьалкхен духовой оркестра концерт. Дирижер РСФСР искусства заслуженни деятель Диев. 16.45 — «Изобретатель». 17.15 — «Массанена тIехьа цаI, цхьаннена тIехьа массавар». Ленинградера передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Дешара керда шу доладалар. СССР просвещене министра хьалхарча заместителa Паначина къамаьл. 18.45 — Экрано доттагIий вIашагIтох. Советски Союз — Чехословакия. 19.45 — СССР Конституце проект ювц. Къамаьлаш ду Ростовски области «Степной» яхача совхоза директора Золотарева, школа директора Комарова, Социалистически Къахьегама Турпала, механизированни звенон звеньевой волча Рыбальченкос, дешархой комплексни отряда комиссара Гавриленкос. 20.00 — «Вай биографи. 1966-гIа шу». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Футболах йола СССР чемпионат. Ленина цIерах йолча Центральни стадионера передача. Йистеяьлча — кердадараш.

20.05 — СССР вошал долча республикай денош. Украински ССР. Кинопрограмма.

II-ПРОГРАММА

18.00 — Тенакий республикански театра спектакль (гIалгIай меттала). 18.45 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 19.05 — «Сатирически объектив». 19.25 — «Чемпионий хьехамча». Телевизионни документальни фильм. 19.40 — Интернационализма байракха кIал. ШоллагIа передача (нохчий меттала). 19.55 — Общественни гIулакха тIа саг. Пропагандист Кросильщиков.

31 АВГУСТ
I-ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — «Iуйранара гимнастика». 9.30 — СССР халкъа артиста кулгалдеш дола тенакий Паччахьалкхен центральни театра фильм-спектакль. 10.25 — Брамс. Дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Корсакова а Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радион Йоккхача симфонически оркестра а концерт. Дирижер Шпиллер. 11.05 — «Кинонилъбархой клуб». 14.30—«Медь Медеулн» яха телевизионни документальни фильм. 14.45 — Дунен халкъий иллеши халхараши». 15.15 — «КIорнгаш гуйран дагара ю» яха берашта дола телевизионни художественни фильм. 16.30 — Поэзия. Корнилов. «Са Африка». 17.15 — Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьайоазийта. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Вузашкеи техникумашкеи дешара керда шу дIадоладалар. СССР Лакхереи юкъера специальни дешара министра Елютина къамаьл. 18.45 — «Илли-77». Таллинера передача. 19.10 — «Спортлото» тираж. 19.20 — «МоастагIлен дарц» яха художественни фильм. 21.00 «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Шоана хетар». Передача йистеяьлча — кердадараш.

II-ПРОГРАММА

18.00 — Пятилетке хьалхалаттараш. Баракъаш тегаш йола Яндаева (гIалгIай меттала). 18.15 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.35 — «Телезу» яха сатирически телевизионни журнал (нохчий меттала). 18.45 — «Лаьттан хьакъехьа дола кхо дош». Телевизионни документальни фильм. 18.55 — Спортивни передача. 20.10 — «Социалистически яхьа дневник».

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05233. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 6278.